МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПОДАТКОВОЇ СПРАВИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
КАФЕДРА АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

ЗБІРНИК ТЕЗ

студентської наукової інтернет-конференції

«ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА: ДОСЯГНЕННЯ, ІННОВАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

Ірпінь 2024

Рекомендовано до друку Вченою радою
факультету податкової справи, обліку та аудиту
(протокол № 3 від 8 жовтня 2024 року)

Збірник тез студентської наукової інтернет-конференції «Фіскальні політика: досягнення, інновації та перспективи розвитку». Ірпінь, 2024. – 65 с.

У збірнику опубліковано тези здобувачів вищої освіти – учасників студентської наукової конференції.

Видання призначене для молодих вчених, аспірантів, студентів.

Матеріали розміщено в авторській редакції.
Відповідальність за зміст матеріалів, їх відповідність вимогам чинного правопису і достовірність фактів та статистичних даних несуть автори.

ЗМІСТ

1. **Блюс Ірина Ігорівна**, ОПСБ-23-1 **6**
Науковий керівник: Скоромцова Т. О., канд. екон. наук, с.н.с., доцент кафедри адміністрування податків
ЦИФРОВІЗАЦІЯ У ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ: РОЗВИТОК ТА НОВІ МОЖЛИВОСТІ

2. **Брянська Юлія Олексіївна**, ФБ-23-1 **10**
Науковий керівник: Іванишина Ольга Степанівна, канд. екон. наук, доцент, зав. кафедри адміністрування податків
БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

3. **Вакулко Анна Валеріївна**, ФБД-24-1с **13**
Науковий керівник: Іванишина Ольга Степанівна, канд. екон. наук, доцент, зав. кафедри адміністрування податків
ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ЯК БАР'ЄР ДЛЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

4. **Ваховська Аліса Андріївна**, ФБД-24-1с **17**
Науковий керівник: Лекарь Сергій Іванович, д-р юрид. наук, професор, професор кафедри адміністрування податків
ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ В АДМІНІСТРУВАННІ ПОДАТКІВ: ДОСВІД СІНГАПУРУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО АДАПТАЦІЇ В УКРАЇНІ

5. **Гаврищук Анастасія Сергіївна,** МЕБ-22-1 **20**
Науковий керівник: Тучак Тетяна Володимирівна, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри адміністрування податків
ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ СТИМУЛЮВАННЯ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ

6. **Герасимчук Анна Олександрівна**, ФБД-24-1с **24**
Науковий керівник: Іванишина Ольга Степанівна, канд. екон. наук, доцент, зав. кафедри адміністрування податків
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД І ЙОГО АДАПТАЦІЯ В УКРАЇНІ

7. **Горлатенко Вікторія Олександрівна,** ОПБ-22-1 **27**
Науковий керівник: Скоромцова Т. О., канд. екон. наук, с.н.с., доцент кафедри адміністрування податків
ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ІТ-БІЗНЕСУ: ПЕРЕВАГИ ТА

РОЗВИТОК

8. **Демінська Дарія Віталіївна**, ФБД-21-2 **30**
Науковий керівник: Стріяшко Галина Миколаївна, канд. юрид. наук, доцент кафедри фінансового та податкового права
МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ РОЗВИНЕНИХ КРАЇН СВІТУ

9. **Дідківська Карина Олександрівна**, ФБ-23-1 **34**
Науковий керівник: Іванишина Ольга Степанівна, канд. екон. наук, доцент, зав. кафедри адміністрування податків
РОЛЬ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В РЕГУЛЮВАННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

10. **Коваленко Назар Сергійович**, ОПСБ-23-1 **37**
Науковий керівник: Тучак Тетяна Володимирівна, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри адміністрування податків
ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

11. **Кострицяя Богдан Ілліч**, ФБ-23-1 **40**
Науковий керівник: Іванишина О. С., канд. екон. наук, доцент, зав. кафедри адміністрування податків
ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА: ДОСЯГНЕННЯ, ІННОВАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

12. **Медвецька Наталія Володимирівна**, ОПСБ-23-1 **44**
Науковий керівник: Тучак Тетяна Володимирівна, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри адміністрування податків
РОЛЬ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

13. **Плакса Олександр Володимирович**, ОПСБ-23-1 **48**
Науковий керівник: Тучак Тетяна Володимирівна, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри адміністрування податків
ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПДФО

14. **Руденко Юлія Вікторівна**, ФБ-23-1 **51**
Науковий керівник: Іванишина Ольга Степанівна, к.е.н., доцент, завідувач кафедри адміністрування податків
ФІСКАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

15. **Савченко Вікторія Анатоліївна**, ОПСБ-23-1 **54**
Науковий керівник: Тучак Тетяна Володимирівна, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри адміністрування податків

ПРОБЛЕМАТИКА ПОСИЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ФІЗИЧНИХ ОСІБ

16. **Стасюк Крістіна Вікторівна**, ОПСБ-23-1 **57**
Науковий керівник: Тучак Тетяна Володимирівна, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри адміністрування податків
РЕОРГАНІЗАЦІЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДПС

17. **Таргоній Ірина Миколаївна,** МСБ-21-1 **60**
Науковий керівник: Мискіна Оксана Олександрівна, канд. екон. наук, доцент кафедри адміністрування податків
ВПЛИВ АВТОМАТИЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ПРОЦЕСІВ НА СТРУКТУРУ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НЕБАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

18. **Шуляченко Юлія Сергіївна**, ОПСБ-23-1 **62**
Науковий керівник: Тучак Тетяна Володимирівна, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри адміністрування податків
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДПС

19. **Яковчук Альона Віталіївна,** ОМПЗ-23-1 **64**
Науковий керівник: Іванишина Ольга Степанівна, к.е.н., доцент, завідувач кафедри адміністрування податків
ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА КОНСУЛЬТУВАННЯ ЩОДО ПОВНОТИ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ’ЯЗАНЬ

Блюс Ірина,
здобувачка вищої освіти, ОПСБ-23-1
Науковий керівник:
Скоромцова Тетяна Олександрівна,
канд. екон. наук, с.н.с., доцент кафедри адміністрування податків

ЦИФРОВІЗАЦІЯ У ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ: РОЗВИТОК ТА НОВІ МОЖЛИВОСТІ

Цифровізація є одним із визначальних трендів суспільства, який впливає на створення нових механізмів і методів державного управління. Зокрема, фіскальна діджиталізація стає визначальним питанням для суб'єктів підприємницької діяльності та фінансових відносин. Одночасно, впровадження нових технологій у податкову систему відкриває можливості для підвищення прозорості, зниження корупції та покращення взаємодії між державою та платниками податків. Цифровізація дозволяє автоматизувати процеси адміністрування податків, що сприяє зменшенню адміністративних витрат і підвищенню ефективності збору доходів. Крім того, інтеграція новітніх технологій у податкову систему може призвести до створення інноваційних сервісів, які полегшають платникам податків виконання їхніх зобов’язань і покращать обслуговування.

Можна сказати, що феномен цифрової трансформації має значний вплив на роботу податкових органів, які є важливим елементом державного управління, ефективність якого в основному залежить від рівня цифровізації. Сучасні програмні рішення, онлайн-платформи, цифрові технології та широке використання Інтернету дозволяють податковим органам працювати результативніше та ефективніше збирати податки. Таким чином, сьогодні викликом стає цифрова трансформація, що вимагає реформування податкових служб у всіх країнах світу[1]. Ці зміни не лише підвищують швидкість обробки податкових декларацій, але й забезпечують доступ до аналітичних даних, що допомагає виявляти ухилення від сплати податків. Крім того, ефективна цифрова трансформація сприяє покращенню взаємодії між платниками податків та податковими органами, що, в свою чергу, підвищує рівень довіри до фіскальної системи. Остаточно, адаптація до цифрових технологій відкриває нові можливості для міжнародної співпраці у сфері оподаткування, що є критично важливим у глобалізованому світі.

Підтвердженням затребуваності податкової цифровізації в Україні є результати опитування платників податків, проведеного у 2020 році податковими органами. Так, його результати показали, що 62% опитаних платників вважають за краще спілкуватися з контролюючими органами в електронній формі. Тож послуги та сервіси у сфері оподаткування, які були лише в проєктах, сьогодні вже є реальністю для України. Здійснюються заходи для задоволення потреб платників щодо зручності, простоти та комфортності всіх процедур з оподаткування. Адже, цифровізація допомагає нівелювати людський фактор у механізмах адміністрування податків. На цьому шляху Державна податкова

служба має надійних партнерів – Міністерство фінансів України та Міністерство цифрової трансформації (Мінцифри) [2].

Слід зазначити, що за даними публічного звіту ДПС за 2023 рік, кількість платників податків, які користуються електронними сервісами, становить понад 3,5 мільйона осіб. Це свідчить про стабільний ріст числа користувачів порівняно з попередніми роками. Зокрема, процес набуття статусу суб'єкта електронного документообігу було значно спрощено для підприємств у 2023 році, що додатково сприяло зростанню кількості користувачів [3]. Зростання кількості користувачів електронних сервісів також свідчить про значну довіру платників податків до цифрових послуг ДПС. Більшість платників обирають саме електронну форму взаємодії, адже це зменшує час і ресурси на податкові операції. Також зручність електронних сервісів сприяє зниженню адміністративного навантаження на бізнес.

Одним із найзначніших досягнень є впровадження електронного кабінету платника податків (ЕКПП), що дозволяє підприємцям і громадянам подавати звітність та сплачувати податки онлайн. ЕКПП забезпечує доступ до інформації про нараховані та сплачені податки, а також дозволяє взаємодіяти з податковими органами в режимі реального часу. Також із запровадженням автоматизації процесів через використання автоматизованих систем для обробки податкових декларацій та контролю за сплатою податків, підвищилася ефективність роботи податкових органів. Не менш важливим аспектом стало запровадження системи електронного адміністрування ПДВ та касових апаратів з онлайн передачею даних. Це посприяло зменшенню рівня тіньової економіки[4].

Переваги використання електронного кабінету платника [5]:

1. Працює як на персональних комп’ютерах, так і на смарт-пристроях
2. Послуга є безкоштовною.
3. Система працює 24/7, включаючи святкові та вихідні дні.
4. Значно скорочує час, необхідний для виконання податкових зобов’язань.
5. Не потрібно особисто відвідувати Центри обслуговування платників.
6. Можливість отримувати актуальну інформацію в режимі реального часу.
7. Платформа працює без потреби у встановленні додаткового ПЗ.
8. Можливість отримання певної інформації навіть без електронного цифрового підпису.

Тож, впровадження електронного кабінету платника податків стало важливим кроком у спрощенні процесу сплати податків та взаємодії з податковими органами, що не лише скоротило час на виконання податкових зобов'язань, але й дозволило підприємцям отримувати актуальну інформацію без необхідності особистої присутності. Завдяки безперервному функціонуванню платформи 24/7, користувачі отримали більше свободи в управлінні своїми податковими питаннями, що також підвищило прозорість та ефективність системи.

Варто звернути увагу на ще один важливий додаток, а саме « Моя податкова». Цей застосунок розроблений для мобільних пристроїв для отримання електронних сервісів податкової служби для громадян, а також сплати податків з використанням платіжних систем.

Завдяки додатку платники можуть подати Облікову картку фізичної особи – платника податків, подати Заяву про внесення змін до ДРФО, подати Заяву про включення до Реєстру волонтерів, сплатити грошові зобов'язання з використанням однієї з платіжних систем, отримати інформацію з Реєстру неприбуткових установ та організацій [4].

У додатку можна отримати наступні дані:

- адресу реєстрації та фактичне місце проживання;
- об'єкти оподаткування;
- обов'язок сплатити суму грошового зобов'язання (ППР);
- стан розрахунків з бюджетом.
- направлення запиту на отримання відомостей про суми виплачених доходів;
- подання Податкової декларації про майновий стан і доходи (податкова знижка);
- квитанції;
- відомості з Державного реєстру фізичних осіб
- платників податків про суми виплачених доходів та утриманих податків;
- інформація з ДРФО про джерела/суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку та військового збору;
- листи контролюючого органу.

Мобільний застосунок «Моя податкова» значно полегшує доступ громадян до податкових електронних сервісів. Він дозволяє подавати важливі документи, перевіряти стан розрахунків з бюджетом та сплачувати податки через платіжні системи. Завдяки можливості використовувати застосунок як на Android, так і на iPhone, платники податків можуть отримувати актуальну інформацію та користуватися сервісами в зручний для них час, що робить його універсальним інструментом для всіх категорій користувачів.

Одним із ключових кроків у розвитку цифрової економіки України стало впровадження спеціального правового режиму Дія.City, який офіційно стартував у 2022 році. Цей режим був створений для стимулювання IT-індустрії, сприяючи розвитку технологічного сектору та залученню інвестицій. Завдяки Дія.City, податкова система країни отримала новий поштовх до цифровізації, що позитивно впливає на прозорість і ефективність адміністрування податків, одночасно підтримуючи зростання IT-галузі.

Також вдалося оптимізувати податкові процедури, зокрема впровадження гіг-контрактів створило нову форму трудових відносин, яка вимагає відповідних змін у податковому адмініструванні. Це призвело до розробки нових методів обліку та оподаткування доходів, зокрема для IT-фахівців. А надаючи податкові пільги резидентам Дія.City, держава стимулювала компанії до легалізації доходів та збільшення податкових надходжень, що сприяло стабільності податкової системи. Запровадження режиму Дія.City підвищило інвестиційну привабливість України для іноземних інвесторів у сфері IT, що сприяло притоку капіталу та розвитку інноваційних проектів. Завдяки підтримці та стимулюванню IT-компаній, в Україні відбувається розвиток IT-інфраструктури, що включає не лише технічні аспекти, але й модернізацію податкової системи [4]. Зважаючи на це, нові

підходи до оподаткування можуть стати ключовими для формування сприятливого бізнес-середовища. Важливо, щоб ці зміни супроводжувалися чіткими правилами та прозорістю, аби уникнути правових колізій. У результаті, таке вдосконалення системи може забезпечити Україні конкурентні переваги на світовій арені.

Саме сучасний етап розвитку податкової системи характеризується активним впровадженням інноваційних рішень та адаптацією до міжнародних стандартів. Це, зокрема, сприяє кращій інтеграції України в глобальну економіку. Крім того, діджиталізація податкової системи, яка включає розширення електронних сервісів, є важливим аспектом цього процесу. Використання передових технологій, таких як блокчейн та штучний інтелект, може значно підвищити ефективність адміністрування податків.

Тож підсумовуючи, слід зазначити, що цифровізація податкових органів є стратегічно важливим процесом розвитку економіки країни. Впровадження цифровізації економить час та збільшує ефективність при боротьбі з податковими правопорушеннями. В цілому, ефективна цифровізація податкових органів може стати важливим чинником для забезпечення фінансової стабільності країни, підвищення довіри громадян до податкової системи та надання високоякісних послуг платникам податків. Ці зміни також можуть сприяти зменшенню корупційних ризиків, оскільки автоматизація процесів забезпечить більшу прозорість у взаємодії між державою та платниками податків. Крім того, впровадження сучасних технологій дозволить швидше реагувати на зміни в економічному середовищі, що є критично важливим для адаптації до нових викликів. Завдяки цим зусиллям, Україна зможе покращити не лише свою податкову систему, а й загальний інвестиційний клімат, що в свою чергу сприятиме економічному зростанню.

Список використаних джерел:

1. Павлютін Ю. М. Цифровізація системи податкового адміністрування: національний та іноземний досвід. Правова позиція, № 3 (40), 2023. С. 145-148. URL: http://212.1.86.13/jspui/bitstream/123456789/6293/1/28.pdf

2. Мединська Т. В., Ногінова Н. М. Цифровізація органів податкового адміністрування в контексті сучасних викликів і загроз. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, березень 2022. № 24(52). С. 90–96. URL: file:///D:/Downloads/Крушинська.pdf

3. 3.Державна податкова служба України URL: https://www.tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/791153.html

4. Корчинська О. , Недошитко А. Запровадження цифрових інструментів як ключовий елемент підвищення ефективності функціонування податкової системи в Україні. URL: file:///D:/Downloads/11907-Текст%20статті-11967-1-10-20240608%20(1).pdf

5. Elektronnyy kabinet platnyka podatkiv [Electronic taxpayer's account] cabinet.tax.gov.ua. URL: https://cabinet.tax.gov.ua/

Брянська Юлія Олексіївна,
здобувачка вищої освіти, ФБ-23-1
Науковий керівник:
Іванишина Ольга Степанівна,
канд. екон. наук, доцент, завідувач
кафедри адміністрування податків

БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Підвищення ефективності бюджетно-податкової політики є стратегічним завданням державних органів в умовах обмежених фінансових ресурсів. Важливим аспектом є як впровадження нових методів реалізації цієї політики, так і її тісна взаємодія з іншими елементами фінансової стратегії, враховуючи економічні та соціально-політичні процеси.

Україна зіткнулася з великою невизначеністю, зокрема через коливання світових цін на сировинні товари, політичну нестабільність та непередбачуваність результатів поточних реформ. Це створило додаткові труднощі для планування та впровадження ефективної бюджетної політики. Бюджетна політика під час війни ставить перед урядами особливі виклики. Основним пріоритетом стає забезпечення національної оборони та безпеки громадян, що може вимагати значних витрат на військові потреби та служби безпеки, перевантажуючи державний бюджет. У таких умовах бюджетна політика відіграє ключову роль у підтримці економіки та відповіді на різні виклики, такі як невизначеність, геополітичні загрози та війна.

Розвиток бюджетного процесу в Україні в аспекті вдосконалення бюджетного планування відбувається поступово. Це насамперед стосується створення відповідної нормативно-правової бази, орієнтованої на вимоги бюджетних систем розвинених країн, зокрема членів Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), які успішно впроваджують державне управління, а також Європейського Союзу, де середньострокове бюджетне планування є стандартом ефективного управління бюджетом. Орієнтація бюджетного планування на трирічний період дозволяє чітко визначити напрямки бюджетної політики, узгоджувати державні пріоритети з фінансовими можливостями та сфокусуватися на витратах, відповідно до очікуваних результатів. Прогнозованість бюджетних параметрів, спрямованих на досягнення цілей розвитку, є ключовим аспектом планування, що забезпечує передбачуваність реформ, прозорість, відкритість, посилення контролю за використанням бюджетних коштів, підвищення якості державних послуг, а також стабільність і передбачуваність фінансової політики та ефективний контроль за державним боргом. Зростання державного боргу в основному пов'язане з нереалістичним плануванням доходів і видатків бюджетної системи країни та відсутністю чітко визначених пріоритетів фіскальної політики [1].

Війна може негативно вплинути на економічну активність, що спричинить скорочення податкових надходжень і зростання витрат на соціальний захист.

Водночас, потреба в ресурсах для фінансування військових зусиль може обмежити можливості уряду інвестувати в інші сфери, такі як інфраструктура або освіта [2].

Основними ознаками бюджетної політики в умовах війни є:

Збільшення військових витрат. Під час війни уряд змушений збільшувати фінансування армії та служб безпеки, що може включати розширення оборонного бюджету, а також інвестиції в нове обладнання і технології.

Збільшення податкових надходжень до державного бюджету. Щоб допомогти фінансувати військові зусилля, уряди можуть підвищити податки або запровадити нові.

Запозичення. Залучення додаткових коштів для фінансування військових зусиль. Це може включати випуск облігацій або інших форм боргових зобов'язань.

− Скорочення необоронних витрат. Щоб вивільнити ресурси для військових зусиль, необхідно скоротити витрати в інших сферах. Це може включати скорочення фінансування мереж соціального захисту, інфраструктури або освіти [3].

Важливим аспектом на етапі планування є врахування можливих ризиків, загроз та небезпек, що впливають на різні сфери соціально-економічного розвитку країни. Серед головних проблем України останніх років виділяються тимчасово окуповані території, висока енергетична залежність від імпорту, неефективна структура експорту та скорочення трудових ресурсів через міграцію. Ці тенденції загрожують фінансовій безпеці, впливають на бюджетну систему країни та ускладнюють бюджетне планування в середньостроковій перспективі. З іншого боку, базуючись на чітко визначених пріоритетах фіскальної політики, середньострокове бюджетне планування забезпечує безперервність бюджетного процесу, посилюючи взаємозалежність фінансової безпеки та максимальну передбачуваність і стабільність виконання бюджету.

На рисунку наведено динаміку податкових надходжень державного бюджету України за 2015-2022 рр.

Рис.1. Податкові надходження до Державного бюджету України за 2015-2022 рр., млрд. грн [1]

Як видно з рисунку, попри війну та суттєвий вплив на основні вектори реалізації бюджетної політики в країні, динаміка податкових надходжень має позитивний характер [4].

За 2023 рік податкових надходження до Державного бюджету України склало 1329,3 млрд. грн, з цього бачимо, що порівняно з 2022р зменшилося на 458,1 млн. грн, і майже дорівнює сумі надходження податків за 2021 рік [5].

Для забезпечення ефективності та результативності бюджету необхідно модернізувати систему державної соціальної підтримки, орієнтовану на покращення якості людського капіталу, підвищення рівня життя та добробуту громадян через ефективний соціальний захист і соціальне забезпечення. Важливими кроками для підвищення ефективності бюджетного планування, яке сприяє покращенню добробуту населення та посиленню соціальної складової бюджету, є збільшення частки соціальних витрат у загальних бюджетних витратах, дотримання мінімальних нормативів фінансування соціальних видатків, а також забезпечення належного бюджетного фінансування [3].

У часи невизначеності уряд може впроваджувати такі заходи, як фіскальна консолідація, податкова реформа та диверсифікація економіки для подолання економічних труднощів. В умовах геополітичних викликів уряди намагаються зменшити залежність від окремих країн чи ринків, розвивати торговельні відносини з іншими країнами та залучати іноземні інвестиції. Під час війни уряд надає пріоритет оборонним витратам, одночасно розглядаючи можливість збільшення податків, запозичень і скорочення необоронних витрат. Зрештою, ефективна бюджетна політика може допомогти забезпечити стійкість країни та її здатність реагувати на різні виклики, сприяючи її довгостроковій стабільності та процвітанню.

Список використаних джерел

1. Тимошенко М. В. Бюджетна політика України в умовах невизначеності та протидії геополітичним викликам // *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 37/2023*. URL: https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/download/796/724

2. Макогон В., Чугунов І. Бюджетно-податкова політика в умовах невизначеності // *Державного торговельно-економічного університету.* URL: https://search.app/ets4gBXUFrRsDEHS9

3. Горин В. П., Була П. В., Чорноус В. С. Податкова політика України в умовах воєнного часу: реалії, безпекові виклики та перспективи подолання. *Західноукраїнський національний університет.* URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/4579

4. Бюджет 2022р Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2022-538

5. Бюджет 2023р Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582

Вакулко Анна Валеріївна,
студентка факультету
фінансів та цифрових технологій
Науковий керівник:
Іванишина Ольга Степанівна,
канд. екон. наук, доцент, завідувач
кафедри адміністрування податків

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ЯК БАР'ЄР ДЛЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Тіньова економіка в Україні досягла критичних масштабів, вона характеризується високою динамікою та різноманітними формами прояву. Вона створює значний тиск на державний бюджет та гальмує економічне зростання країни.

Тіньова економіка - нелегальна неврахована, фіктивна, корислива діяльність, її мета зосереджена на отримання прибутку, приховуваного від влади будь-яким, навіть кримінальним або протизаконним шляхом [4].

Фурса В., Сомова В. зазначають, що тіньова економіка охоплює широкий спектр діяльності – від явно незаконної, такої як контрабанда та наркоторгівля, до легальної, але приховуваної від держави, наприклад, неофіційне працевлаштування або ухилення від сплати податків. Незважаючи на значні відмінності між країнами, тіньовий сектор є значною проблемою в багатьох з них, в тому числі й в Україні, де він негативно впливає на бюджет та загальний стан економіки.

До тіньової економіки відносяться різноманітні схеми ухилення від сплати податків, легалізація незаконних доходів, а також інші види економічної діяльності, які не відображаються в офіційній статистиці. Деякі з найпоширеніших видів тіньової економіки [4]:

– нелегальна діяльність, така як торгівля наркотиками та контрабанда, завдає значної шкоди економіці, підриваючи довіру до національної валюти;

– тіньовий ринок підриває легальний бізнес, створює умови для розвитку корупції та загрожує економічній безпеці країни;

– неповна декларація доходів підриває довіру до державних інституцій та несправедливо розподіляє податкове навантаження між добросовісними платниками;

– широке використання готівки підриває довіру до фінансової системи та сприяє розширенню тіньового сектору економіки, що негативно впливає на соціальний добробут громадян».

Поширення неофіційної економічної діяльності призводить до зниження рівня життя громадян, оскільки держава має менше коштів на соціальні програми та розвиток інфраструктури.

Поширення тіньової економіки призводить до збільшення податкового навантаження на чесних платників податків, оскільки держава змушена компенсувати втрачені доходи. До основних проблем можна віднести обмежені

ресурси для аудиту, технологічні виклики, відсутність міжнародної співпраці, корупція, низька обізнаність населення, глобалізація та офшорні зони [3].

Значні податкові втрати, спричинені тіньовою економікою, призводять до недоотримання бюджетних коштів та створюють загрозу для фінансової стійкості держави.

До таких втрат відносять [2]:

– ухилення від сплати податку на прибуток (може відбуватися шляхом приховування частини доходів або маніпуляцій з фінансовою звітністю для штучного заниження прибутку);

– ухилення від сплати ПДВ (підприємства вдаються до маніпуляцій з обліком, таких як заниження обсягів продажів, завищення витрат або створення фіктивних операцій);

– працівники отримують заробітну плату «в конвертах» або працюють без офіційного оформлення, що призводить до ухилення від сплати податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску;

– ухилення від сплати акцизного податку (відбувається через нелегальні операції з підакцизними товарами, такими як тютюн, алкоголь та паливо);

– деякі платники податків вдаються до різних махінацій, щоб уникнути сплати місцевих податків, таких як заниження вартості об'єктів оподаткування або приховування інформації про них.

Податкові втрати, спричинені тіньовою економікою, гальмують економічне зростання країни. Недоотримання податкових надходжень обмежує можливості інвестування в розвиток виробництва, інновації та нові технології. Крім того, тіньова економіка створює перешкоди для розвитку малого та середнього бізнесу, оскільки легальні підприємства змушені конкурувати з недобросовісними суб'єктами, які не дотримуються податкового законодавства.

Підприємці часто використовують своїх працівників як інструмент для ухилення від сплати податків. Розглянемо деякі з найпоширеніших схем, які застосовуються для досягнення цієї мети [5]:

– із поширених способів ухилення від сплати податків є виплата частини заробітної плати працівникам готівкою без офіційного оформлення. Такі виплати, відомі як «заробітна плата в конвертах», не відображаються в офіційній бухгалтерській документації підприємства, що дозволяє уникнути сплати податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску;

– залучення працівників до роботи без офіційного оформлення трудових відносин, що супроводжується ухиленням від сплати податків та соціальних внесків;

– переміщення прибутків та активів компанії до країн з низькими податками з метою уникнення сплати податків у країні реєстрації.

Незаконне використання праці та податкові махінації призводять до значних втрат для державного бюджету, підривають довіру громадян до бізнесу та державних інституцій, а також створюють нечесну конкуренцію для добросовісних підприємців. Для боротьби з цими явищами необхідно

вдосконалити систему податкового контролю та запровадити більш сувору відповідальність за порушення податкового законодавства.

У сучасному світі тіньова економіка стала надзвичайно привабливою для підприємців, які готові вжити будь-яких заходів, аби уникнути оподаткування. Розглянемо конкретні приклади можливих систем ухилення від податків, які використовуються за допомогою ФОП.

Одним із поширених способів ухилення від податків є маскування трудових відносин під цивільно-правові. Підприємці оформляють працівників як ФОП, хоча фактично вони виконують трудові функції. Крім того, підприємці маніпулюють податковими звітами, занижуючи доходи ФОП [1].

ФОП часто вдаються до різних способів ухилення від сплати податків. Це може бути як затримка податкових платежів, так і використання готівкових схем, а також повна відмова від ведення податкового обліку. Такі дії дозволяють підприємцям зберегти більше коштів, проте несуть значні ризики і шкодять економіці країни.

Підприємець може виплачувати зарплату ФОП на їхні особисті рахунки, ігноруючи офіційне оформлення. Ці виплати не оподатковуються, а ФОП сплачують лише єдиний податок за зниженою ставкою, тим самим уникнувши оподаткування ПДФО, ЄСВ та ВЗ. Така практика часто використовується в середньому бізнесі, де зарплати ФОП значно нижчі ринкових. Проте, варто врахувати ризики, оскільки за порушення податкового законодавства передбачені штрафи та кримінальна відповідальність [5].

Для ефективного протистояння тіньовій економіці та забезпечення стабільного надходження податків необхідний комплексний підхід, який включає як економічні, так і правові заходи, а саме:

- посилити контроль та аудит за дотриманням податкового законодавств;
- спростити податкове законодавство;
- запровадити електронну системи звітності та моніторингу;
- зміцнити нормативно-правову базу;
- посилити співпрацю із іншими країнами та міжнародними організаціями для обміну інформацією та спільного виявлення тіньової економіки;
- протистояти корупції в державних інституціях;
- стимулювати легальну економічну діяльність.

Отже, тіньова економіка – це сфера економічної діяльності, яка приховується від держави, має руйнівний вплив на податкову систему та економіку в цілому. Найбільш очевидним наслідком тіньової економіки є значні втрати для державного бюджету. Коли підприємства та особи приховують доходи або проводять операції готівкою, вони ухиляються від сплати податків. Це призводить до зменшення надходжень до бюджету, що, в свою чергу, обмежує можливості держави фінансувати соціальні програми, інфраструктурні проекти та інші важливі сфери. Тіньова економіка спотворює реальну картину економічного розвитку країни. Заниження обсягів виробництва та доходів призводить до недостовірної статистики і ускладнює прийняття обґрунтованих економічних рішень. Тіньова економіка створює нерівні умови для різних суб’єктів господарювання. Ті, хто

працюють у тіні, уникають сплати податків, тоді як чесні платники несуть більший податковий тягар. Це підриває довіру до податкової системи і стимулює інших до ухилення від сплати податків. Тіньова економіка тісно пов'язана з корупцією. Для того, щоб приховати свою діяльність від податкових органів, суб'єкти господарювання часто вдаються до незаконних схем і підкупу посадових осіб. Це підриває довіру до державних інституцій і створює умови для розквіту злочинності. Податкові органи стикаються з великими труднощами у боротьбі з тіньовою економікою. Прихована діяльність суб'єктів господарювання ускладнює виявлення порушень податкового законодавства і притягнення винних до відповідальності.

Тіньова економіка є серйозною загрозою для економічної стабільності та соціального добробуту країни. Для її подолання необхідно вживати комплексних заходів, спрямованих на підвищення прозорості економічних відносин, спрощення податкового законодавства, посилення відповідальності за податкові правопорушення та боротьбу з корупцією. Лише спільними зусиллями держави, бізнесу та громадськості можна подолати цю проблему і створити умови для розвитку легального бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Відносини з ФОП. Чи є прихованими трудовими відносинами?. Онлайн-Адвокат. URL: https://bovkun.com.ua/vyidnosini-z-fop-chi-ye-prixovanimi-trudovimi-vyidnosinami (дата звернення: 18.10.2024).

2. Гончаров К. Хто в Україні найбільше ухиляється від сплати податків – DW – 02.12.2021. dw.com. URL: https://www.dw.com/uk/tinova-ekonomika-khto-v-ukraini-naibilshe-ukhyliaietsia-vid-splaty-podatkiv/a-59981147 (дата звернення: 18.10.2024).

3. Кіржецький Ю. Тіньова економіка та напрями її подолання в Україні : навч. посіб. Львів, 2022. 198 с.

4. Фурса В.О., Сомова В. О. Сутність і структура тіньової економіки. Актуальні питання забезпечення фінансової безпеки держави в умовах глобалізації, Харків, 2022. URL: https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/34b1d949-bd18-4bb2-b38a-6c6243913c47/content (дата звернення: 18.10.2024).

5. Як виглядає економіка «в тіні». Найпоширеніші способи махінацій з податками. Суспільне новини. URL: https://suspilne.media/66853-ak-vigladae-ekonomika-v-tini-najposirenisi-sposobi-mahinacij-z-podatkami/ (дата звернення: 18.10.2024).

Ваховська Аліса Андріївна
здобувачка вищої освіти, ФБД-24-1с
Науковий керівник:
Лекарь Сергій Іванович,
д-р юрид. наук, професор кафедри адміністрування податків

ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ В АДМІНІСТРУВАННІ ПОДАТКІВ: ДОСВІД СІНГАПУРУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО АДАПТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Цифровізація податкових систем є однією з ключових тенденцій світового економічного розвитку. Сінгапур — одна з найбільш передових країн у сфері податкового адміністрування, де цифрові технології відіграють провідну роль у спрощенні процесів збору податків та взаємодії з платниками податків. Вивчення досвіду Сінгапуру може бути корисним для розробки та впровадження ефективних цифрових платформ в Україні [4]

Сінгапур досяг значного прогресу у створенні прозорої та ефективної податкової системи, використовуючи такі ключові інструменти:

–MyTax Portal – централізована платформа для податкового адміністрування, яка дозволяє платникам податків взаємодіяти з податковою службою онлайн, подавати звітність, оплачувати податки та отримувати консультації.

–GST (Goods and Services Tax) – система ПДВ (аналог українського ПДВ), яка ефективно адмініструється через електронні сервіси.

–Система самостійного розрахунку та подання звітності (Self-assessment system), яка дозволяє платникам податків самостійно визначати свої податкові зобов'язання, використовуючи автоматизовані інструменти.

–Data Analytics and AI – використання великих даних та штучного інтелекту для прогнозування податкових надходжень, оцінки ризиків та виявлення порушень податкового законодавства [5].

Переваги податкової системи Сінгапуру:

1. Прозорість та доступність – завдяки цифровим платформам платники податків мають простий доступ до всіх необхідних сервісів.

2. Зниження адміністративного навантаження – автоматизація процесів подання звітності та сплати податків значно зменшує паперовий документообіг і людські помилки.

3. Підвищення ефективності боротьби з ухиленням від податків – цифрові платформи та аналітичні інструменти дозволяють швидко виявляти ризикових платників та порушення.

4. Спрощена система звітності – використання інтуїтивних інтерфейсів та допоміжних сервісів для складання звітності [2]

В Україні вже існують певні елементи цифровізації податкового адміністрування, які можна порівняти з деякими аспектами системи Сінгапуру. Проте, ці рішення ще не настільки розвинуті і мають обмежену функціональність у порівнянні з повністю автоматизованою системою, як у Сінгапурі.

Нижче наведено детальний план удосконалення елементів системи Сінгапуру в Україні:

Автоматизація процесу подання податкової звітності (аналіз Self-assessment system Сінгапуру)

Перевага Сінгапуру: сінгапурська система Self-assessment дозволяє платникам податків самостійно розраховувати свої податкові зобов'язання та подавати звітність через цифрові платформи. Це спрощує процес і зменшує помилки.

Можливості впровадження в Україні:

1. Законодавче забезпечення:

- У рамках діючого Податкового кодексу можна внести зміни до статей 49, 51 для детального регулювання подання звітності через автоматизовану систему [3].

- Відповідно до Конституції України та існуючого законодавства, держава має створити умови для ефективної та простої взаємодії між громадянами і державними органами. Впровадження цифрових рішень у податкове адміністрування стане кроком до виконання цього завдання.

2. Практичні кроки впровадження:

– Розробка єдиної інтегрованої платформи для автоматизованого подання податкових декларацій, яка б містила:

– Автоматичний розрахунок зобов’язань на основі даних, отриманих від платника (доходи, видатки тощо).

– Інтеграцію з іншими державними реєстрами (Єдиний державний реєстр, Державна фіскальна служба, митниця).

– Підтримку API (Application Programming Interface) для інтеграції з бухгалтерським софтом для бізнесу.

– Автоматичне виявлення помилок: система автоматично перевірятиме заповнені декларації на предмет відповідності даним з інших державних джерел.

– Програмне забезпечення для мобільних пристроїв: додатки для подання звітності та сплати податків через мобільні пристрої значно підвищать зручність для платників.

3. Освіта та підтримка платників податків:

- Держава повинна запровадити освітні програми та навчальні ресурси, щоб забезпечити платників податків розуміння, як користуватися автоматизованою системою.

- Створення гарячих ліній та консультаційних сервісів для допомоги платникам при переході на нову систему.

4. Інтеграція з банківською системою:

- Податковий кодекс України та інші нормативно-правові акти можуть бути доповнені положеннями, що дозволять банкам інтегрувати свої сервіси з податковою платформою, забезпечуючи автоматичну сплату податків безпосередньо з банківських рахунків платників.

3. Зниження адміністративного навантаження

Автоматизована система знижує адміністративні витрати як для держави, так і для платників податків:

- Для держави: спрощується моніторинг та аудит діяльності підприємств. Автоматизація процесів скорочує кількість людських ресурсів, необхідних для перевірок та адміністрування податків.

- Для платників податків: зменшується кількість ручної роботи та можливість помилок у заповненні документів. Крім того, автоматизовані системи швидше обробляють платежі, що знижує ймовірність несвоєчасної сплати податків.

4. Прогнозовані результати впровадження

1. Підвищення рівня податкової дисципліни завдяки зручному інтерфейсу для платників податків.

2. Зменшення корупційних ризиків за рахунок мінімізації людського фактора у взаємодії платника з податковими органами.

3. Прозорість - автоматизована система підвищить прозорість на всіх етапах адміністрування податків, що дозволить краще відслідковувати податкові надходження та забезпечити ефективніше управління державними фінансами.

Україна вже має певні елементи цифрового адміністрування податків, але вони поки що не досягають рівня повної автоматизації, як у Сінгапурі. Для повного використання цього досвіду необхідно посилити інтеграцію, автоматизацію та спрощення процедур, що, у свою чергу, зменшить адміністративне навантаження на платників податків і державу. Впровадження автоматизованої системи податкової звітності за прикладом Сінгапуру є можливим в Україні на основі діючих норм Конституції та Податкового кодексу. Така система сприятиме підвищенню ефективності податкового адміністрування, покращить взаємодію між платниками податків і державою, а також зменшить адміністративні та корупційні ризики.

Список використаних джерел:

1. Мішина С. В., Мішин О. Ю. Досвід соціально-економічного розвитку сінгапуру: особливості та можливості застосування в україні. *Efektyvna ekonomika*. 2024. № 4. URL: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.46 (дата звернення: 17.10.2024).

2. Не знаєте, як зробити податкову реформу? Подивіться на Сінгапур!. *Главная - BusinessViews*. URL: https://businessviews.com.ua/ru/economy/id/ne-znajete-jak-zrobiti-podatkovu-reformu-podivitsja-na-singapur-962/ (дата звернення: 17.10.2024).

3. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI : станом на 1 жовт. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text (дата звернення: 17.10.2024).

4. Чим приваблива сінгапурська система оподаткування - pravoedelo. *pravoedelo*. URL: https://pravoedelo.ua/chym-pryvablyva-singapurska-systema-opodatkuvannya/ (дата звернення: 17.10.2024).

5. Iras. *Default*. URL: https://www.iras.gov.sg/ (date of access: 17.10.2024).

Гаврищук Анастасія Сергіївна
здобувачка вищої освіти, МЕБ-22-1
Науковий керівник:
Тучак Тетяна Володимирівна
канд. екон. наук, доцент кафедри
адміністрування податків

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ СТИМУЛЮВАННЯ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ

У сучасних умовах боротьби з кліматичними змінами важливим елементом державної політики є фіскальні інструменти, спрямовані на стимулювання екологічно сталого розвитку. Зелена економіка передбачає не тільки зниження негативного впливу на довкілля, але й ефективне використання ресурсів, перехід на відновлювані джерела енергії та зменшення викидів парникових газів.

Основна мета фіскальної політики в цьому контексті полягає у створенні економічних стимулів для підприємств і громадян з метою розвитку екологічно відповідальних практик. Це включає різноманітні податкові інструменти, такі як:

- ведення екологічних податків: наприклад, карбоновий податок, який зобов'язує забруднювачів платити за викиди CO2, мотивуючи компанії інвестувати у зменшення викидів та розвиток екологічно чистих технологій.
- податкові пільги та знижки для бізнесів, що інвестують у відновлювану енергетику або екологічну інфраструктуру, такі як сонячні, вітрові електростанції, енергоефективні будівлі та переробка відходів.

Фіскальні інструменти можуть також стимулювати перехід до циркулярної економіки, де ресурси використовуються повторно, мінімізуючи відходи. Наприклад, субсидії на впровадження переробних технологій дозволяють зменшити навантаження на довкілля та водночас підвищити ефективність виробничих процесів.

У багатьох країнах світу вже існують успішні приклади впровадження фіскальних заходів для розвитку зеленої економіки. Такі країни, як Швеція, Данія та Німеччина, впровадили карбонові податки та субсидії на відновлювані джерела енергії, що сприяє їх швидкому переходу на більш чисті енергетичні ресурси та зниженню викидів парникових газів.

Для України впровадження фіскальної політики, орієнтованої на зелену економіку, може стати ключовим кроком у напрямку сталого розвитку. Наприклад, реформування податкової системи з акцентом на оподаткування шкідливих викидів і підтримку екологічних проектів. Запровадження стимулюючих субсидій для малого та середнього бізнесу, які займаються переробкою відходів або впроваджують зелені технології. Створення умов для залучення інвестицій у зелений сектор шляхом надання податкових пільг іноземним компаніям, що працюють у сфері відновлюваних джерел енергії. [1]

Зелена економіка також сприяє створенню нових робочих місць, зокрема у сферах екологічних інновацій, відновлюваної енергетики та переробки відходів, що допомагає вирішувати соціальні питання, зокрема безробіття.

Одним з найбільш ефективних фіскальних інструментів для боротьби з екологічними проблемами є карбоновий податок. Це податок, який стягується з компаній за кожну тонну викидів вуглекислого газу (CO2) або інших парникових газів. Мета такого податку – зробити забруднення дорогим, тим самим стимулюючи підприємства знижувати обсяги викидів і переходити на чисті технології. Податок на викиди є ефективним оскільки кожен додатковий викид вуглецю підлягає оподаткуванню, компанії зацікавлені в інвестуванні в сучасні екологічні технології, які допоможуть знизити викиди та зекономити кошти. Підприємства та споживачі шукають альтернативи викопним паливам, тим самим стимулюючи розвиток відновлюваної енергетики. Відповідальність за негативний вплив на довкілля лягає на підприємства, що забруднюють атмосферу, тим самим створюючи справедливу фінансову відповідальність.

Швеція та Канада є прикладами країн, де подібні податки успішно працюють. Швеція - одна з перших країн, яка ввела карбоновий податок у 1991 році, що сприяло значному зниженню викидів парникових газів без шкоди для економічного зростання. Канада впровадила карбоновий податок на федеральному рівні, який стимулює бізнеси інвестувати в чистіші технології та зменшувати залежність від викопних видів палива.

Одним із найбільш ефективних способів заохочення інвестицій у зелені технології є надання податкових пільг для компаній та підприємств, які вкладають кошти в екологічно сталий розвиток. Ці пільги можуть бути у вигляді знижок на корпоративний податок, зменшення ПДВ або звільнення від сплати податків на обладнання, яке використовується для виробництва відновлюваної енергії або переробки відходів. США надає значні податкові пільги компаніям, що встановлюють сонячні панелі, знижуючи вартість таких проектів і прискорюючи розвиток зеленої енергетики. Німеччина в свою чергу надає пільги для підприємств, які інвестують у модернізацію виробничих процесів для підвищення енергоефективності, а також для підприємств, що займаються переробкою вторинних матеріалів.

Дотації та субсидії відіграють важливу роль у підтримці проектів, пов'язаних із зеленою економікою. Це безповоротні фінансові ресурси, які надаються урядом для сприяння розвитку екологічних технологій та модернізації виробництв. Вони спрямовані на фінансову підтримку екологічних проектів, які можуть бути недоступними через їх високу вартість на початкових етапах. Субсидії дозволяють покривати частину витрат на екологічні проекти, роблячи їх більш доступними для підприємств, особливо малих та середніх. Це сприяє розвитку нових галузей та створенню робочих місць. [2]

ЄС активно фінансує проекти в галузі відновлюваної енергетики та енергоефективності через програми, такі як Horizon 2020, що надає гранти для інноваційних екологічних ініціатив. Китай надає великі субсидії для розвитку сонячної та вітрової енергетики, що дозволило країні стати одним із лідерів у цій галузі.

Одним із головних потенціалів України є можливість залучення значних обсягів іноземних інвестицій у розвиток зеленої енергетики та екологічних проектів. Україна має великий ресурсний потенціал для розвитку відновлюваних

джерел енергії, таких як вітрова, сонячна та біоенергетика. Використання фіскальних інструментів, таких як податкові пільги та субсидії, може привабити міжнародні компанії для інвестицій у ці сектори, що сприятиме модернізації енергетичної інфраструктури. Спрощення процедур для інвесторів та податкові пільги можуть стимулювати інтерес з боку таких країн, як Німеччина чи Данія, які вже є лідерами в зелених технологіях.

Розвиток відновлюваної енергетики, стимульований фіскальними заходами, дозволить Україні значно зменшити свою залежність від імпорту енергоресурсів, таких як газ та нафта. Використання сонячної енергії, вітрових установок та біомаси забезпечить більш стабільне постачання енергії та дозволить країні стати більш енергонезалежною. Перехід на використання вітрових турбін у південних регіонах або розвиток біоенергетики в аграрних районах сприятиме економічній та енергетичній незалежності.

Зелена економіка стимулює розвиток нових галузей, що потребують кваліфікованої робочої сили. Перехід до відновлюваних джерел енергії та екологічних технологій створює нові робочі місця у сфері будівництва, обслуговування зелених енергетичних установок, наукових досліджень, переробки відходів тощо. Це може мати позитивний вплив на ринок праці, зокрема у регіонах із високим рівнем безробіття. Встановлення та обслуговування сонячних електростанцій, робота в секторах переробки та енергозбереження дає нові можливості для працевлаштування.

Одним із головних викликів для України є необхідність створення та впровадження ефективної законодавчої бази для стимулювання зеленої економіки. Чинні закони часто не відповідають вимогам сучасності або не передбачають достатньо чітких механізмів для заохочення екологічно чистих технологій. Відсутність адекватних нормативно-правових актів може стати перешкодою для залучення інвестицій та впровадження зелених ініціатив. Необхідно прийняти закони, які чітко регулюватимуть карбонові податки, систему субсидій для зелених проектів та пільги для підприємств, що інвестують у відновлювані джерела енергії. [3]

Традиційні галузі, зокрема ті, що пов'язані з видобутком та використанням викопних видів палива, можуть чинити сильний опір реформам, спрямованим на розвиток зеленої економіки. Це може бути викликано як економічними інтересами великих корпорацій, так і стійкими соціальними проблемами, такими як потенційна втрата робочих місць у традиційних секторах енергетики та видобувної промисловості. Опір з боку вугільної промисловості у східних регіонах країни може уповільнити розвиток відновлюваних джерел енергії, оскільки такі компанії лобіюють свої інтереси на законодавчому рівні.

Розвиток зеленої економіки потребує значних капіталовкладень, як з боку держави, так і приватного сектора. Однак фінансова ситуація в Україні може обмежувати можливості для значних державних інвестицій у "зелені" ініціативи. Це означає, що Україна має активно залучати міжнародну фінансову допомогу та інвестиції для реалізації екологічних проектів.

Фіскальна політика є потужним інструментом для стимулювання зеленої економіки, адже вона дозволяє державам не лише регулювати економічну

діяльність, а й безпосередньо впливати на екологічну свідомість бізнесу та населення. Правильно налаштовані податкові механізми та фінансові стимули сприяють переходу на екологічно чисті технології, зменшенню викидів шкідливих речовин та розвитку відновлюваних джерел енергії.

Для України впровадження інноваційних фіскальних заходів у сфері охорони довкілля є критичним кроком на шляху до сталого розвитку. Це дозволить не лише покращити екологічну ситуацію в країні, але й залучити іноземні інвестиції, створити нові робочі місця, а також знизити залежність від імпортних енергоресурсів. Водночас Україна має подолати виклики, пов'язані з необхідністю створення ефективної законодавчої бази та опором з боку традиційних галузей економіки.

Список використаних джерел:

1. Герасименко, О. В. Фіскальна політика як інструмент забезпечення сталого розвитку економіки. 2021, № 9, с. 23-34.

2. Воробей, В. І. Податкові стимули для розвитку зеленої економіки: міжнародний досвід і уроки для України. 2020, № 3, с. 15-27.

3. Глобальний звіт з екологічних інновацій та фіскальних інструментів, 2022. Режим доступу: https://worldbank.org/environmental-innovations

Герасимчук Анна Олександрівна,
здобувачка вищої освіти, ФБД-24-1с
Науковий керівник:
Іванишина Ольга Степанівна,
канд. екон. наук, доцент, завідувач
кафедри адміністрування податків

ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ БОРОТЬБИ З ПОДАТКОВИМИ УХИЛЕННЯМИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Ухилення від сплати податків є викликом для податкової системи Європейського Союзу, яке перешкоджає соціально-економічному розвитку його держав-членів. Податкові надходження є основним джерелом доходів бюджету ЄС, тому їх втрата створює ризики для бюджетної стабільності та дефіциту фінансування соціальних програм, що у свою чергу, знижує рівень соціального захисту населення країн Союзу. Особливо гостро ця проблема постає у періоди економічної нестабільності або кризи, коли бюджетні втрати через ухилення від оподаткування ускладнюють фінансове управління країнами-членами.

У Європейському Союзі немає єдиної загальноєвропейської податкової служби. Кожна держава-член має власну податкову адміністрацію, відповідальну за збір податків та адміністрування податкової системи в межах національної юрисдикції. Однак на рівні ЄС існують установи, які координують податкову політику між країнами-членами та займаються боротьбою з ухиленням від сплати податків, такі як:

1. Європейська комісія – зокрема її Генеральний директорат з питань оподаткування та митного союзу (DG TAXUD), який відповідає за розробку політики в сфері податків та мит у межах ЄС;
2. Європейське бюро по боротьбі з шахрайством (OLAF) – займається розслідуванням випадків ухилення від сплати податків та фінансових шахрайств, що впливають на бюджет ЄС.

Для забезпечення стійкого розвитку країн ЄС необхідно вирішити проблему ухилення від сплати податків, оскільки вона має глобальний характер. Тому розробка ефективних механізмів запобігання та боротьби з податковими порушеннями є важливим завданням для усіх країн Союзу. Ухилення від сплати податків зумовлено багатьма факторами, що вимагає застосування комплексних і багатогранних заходів для їхнього усунення.

Однак спершу варто проаналізувати причини ухилення від оподаткування та можливі шляхи їх вирішення. У науковій літературі виділяють причини ухилення від оподаткування, які носять об’єктивний і суб’єктивний характер [1, с. 37-50].

Об’єктивними причинами є:

1) погіршення фінансового стану бізнесу й населення країн, зниження рівня життя окремих груп суспільства нижче межі виживання;

2) податкова політика та особливості податкової системи, коли

відбувається зростання життєвих стандартів, недостатність коштів держава намагається «компенсувати» шляхом збільшення податкового навантаження;

3) ігнорування законодавства використовується як протистояння владі;

4) недотримання принципу справедливості при побудові податкової системи, коли платники податків, що характеризуються рівним економічним становищем, не завжди сплачують однакові суми податків;

5) недостатня захищеність працівників податкових органів при виконанні ними службових повноважень, застосування тиску щодо посадових осіб із метою отримання бажаних результатів.

Серед суб'єктивних причин ухилення від сплати податків виділяють ідеологічні та матеріальні причини. Ідеологічними суб'єктивними причинами є:

1) негативне ставлення до існуючої податкової системи;
2) низький рівень податкової культури населення;
3) відсутність моральної відповідальності за ухилення від сплати податків.

Головною матеріальною суб'єктивною причиною є наявність у платника податків корисливої мотивації [1, с. 37-50].

Як заходи, яких треба вжити в межах міжнародного співробітництва з боротьби з ухиленням від сплати податків, можна виділити: інформаційний обмін між країнами, обов'язок ідентифікації, вільний доступ співробітників органів внутрішніх справ для виїзду або в'їзду в закордонні країни у справах даної категорії й інші.

Основними формами взаємодії в галузі міжнародного податкового регулювання є застосування загальних правил боротьби з ухиленням від сплати податків General Anti Avoidance Rules (далі – правила GAAR) [4], спеціальних міжнародних угод із податкових питань Specific Anti-Avoidance Rules (далі — SAAR) [3], а також координація зусиль у межах діяльності Організації економічного співробітництва і розвитку (далі – ОЕСР), зокрема, запровадження плану Base erosion and Profit Shifting (далі – BEPS) [2].

Директивою Європейського Союзу проти уникнення оподаткування передбачено правила GAAR. Це загальна концепція боротьби з податковим ухиленням, що полягає в сукупності законодавчих і організаційних заходів, спрямованих на боротьбу з ухиленням від сплати податків, та характеризується широкою сферою використання. Якщо правила GAAR – це загальна концепція боротьби з ухиленням від сплати податків, то правила SAAR передбачають спеціальні, конкретні законодавчі заходи, що впроваджуються в правову систему держави та застосовуються до вузького кола операцій. Іноді такі правила можуть мати назву Targeted Anti-Avoidance Rules (TAAR), тобто цільові правила протидії уникненню оподаткування [2].

Для підвищення обізнаності з проблемами ухилення від сплати податків у Європейському Союзі варто навчатися новим тенденціям і підходам до боротьби з податливими лиходіями. Один із важливих інструментів, який зараз активно впроваджується в ЄС, є цифровізацією податкових адміністрацій. Зокрема, розробка системного автоматичного обміну потоковою інформацією про оподаткування між країнами, що дозволить виявляти та усувати прогалини в законодавстві, якими можуть користуватися компанії та фізичні особи. Така

координація, зокрема, допоможе зменшити ризик виникнення ситуацій подвійного неоподаткування або, навпаки, уникнення податкових зобов’язань шляхом переміщення активів чи доходів у юрисдикції з низькими ставками. Крім того, важлива роль забезпечення свідомості систем контролю над дотриманням транснаціональних корпорацій принципів міжнародного податкового права. Таким чином, необхідно вводити засоби, спрямовані на усунення зовнішніх схем та додаткового агресивного планування.

Боротьба з податковими ухиленнями в Європейському Союзі вимагає комплексного підходу, що включає гармонізацію податкових норм серед держав-членів. Активне прийняття директив, таких як Директива про податкове ухилення (ATAD) та Директива про обмін інформацією, створює правову основу для спільних дій країн у цій сфері. Важливою складовою є посилення співпраці між податковими органами, що дозволяє здійснювати ефективний обмін інформацією та проводити спільні розслідування.

З метою підвищення прозорості впроваджуються норми, які зобов'язують компанії звітувати за країнами, що сприяє виявленню агресивних податкових практик. Відповідальність компаній за податкові зловживання стимулює їх до етичного управління податками. Жорсткі санкції та штрафи за порушення податкового законодавства підвищують ризики для ухильників і забезпечують дотримання норм.

Окрім того, використання інноваційних технологій та аналітики даних для моніторингу податкових транзакцій сприяє виявленню і запобіганню ухиленню. Загалом, ці інструменти підкреслюють важливість скоординованих зусиль у боротьбі з податковими ухиленнями, що є ключовим аспектом для забезпечення фінансової справедливості і стабільності в ЄС.

Список використаних джерел:

1. Пацурківський П., Гаврилюк Р. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. URL: https://doi.org/10.31617/ 3.2024(132)03

2. Base erosion and profit shifting (BEPS). OECD. 2024. URL: https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/base-erosion-and-profit-shifting-beps.html.

3. Shome P. Specific Anti-avoidance Rules (SAAR). SpringerLink. 2024. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-68214-9_28

4. The General Anti-Avoidance Rule of the EU Anti-Tax Avoidance Directive (ATAD GAAR): Interpretation and Implementation. 2024. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4959980

Горлатенко Вікторія Олександрівна,
здобувачка вищої освіти, ОПБ-22-1
Науковий керівник:
Скоромцова Т.О,
канд. екон. наук, с.н.с., доцент
кафедри адміністрування податків

ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ІТ-БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА РОЗВИТОК

На сьогодні ІТ-сектор є одним з найдинамічніших секторів економіки України, який забезпечує значний внесок у ВВП країни та є драйвером інновацій, впроваджуючи нові технології та рішення в різних сферах економіки. Крім цього Сектор створює високооплачувані робочі місця для кваліфікованих фахівців, сприяючи розвитку людського капіталу, що приваблює іноземні інвестиції та сприяє розвитку технологічного підприємництва.

Поряд з цим, вітчизняний ІТ-сектор має найбільший експортний потенціал. Так, за оцінками експертів, експорт ІТ-послуг приніс в економіку України за підсумками 2023 року понад $5 млрд і став найбільшою категорією експорту послуг. У 2023р його частка у загальному експорті становила 8,3%. Саме завдяки ІТ-сектору Україна отримала понад $19 млрд експортних надходжень до країни за остання 5 років.

Тому державою приймаються цілий ряд програм, стратегій та концепцій щодо розвитку та стимулювання ІТ-технологій та ІТ- бізнесу в країні.

Так, на виконання Плану завдань і заходів з реалізації Експортної стратегії України («дорожньої карти» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017 – 2021 роки [2], було сформовано основні засади перетворення України на інноваційний та всесвітньо визнаний центр інформаційних технологій. Для реалізації цілей Стратегії всі зацікавлені сторони (державні, приватні сектори) мають координувати свої дії, відстежувати їх результати та мобілізувати необхідні ресурси задля цього.

А тому створення сприятливого податкового і бізнес-середовища, поряд із маркетинговою підтримкою та забезпеченістю висококваліфікованими фахівцями, мають критичне значення для успішного зростання ІТ-індустрії в Україні.

Наразі Україна почала реалізовувати та наближати умови ведення ІТ-індустрії до таких прогресивних світових моделей як у Франції, Великій Британії, Ізраїлі та інших світових лідерів цієї галузі.

З метою стимулювання розвитку ІТ-сектору економіки, в Україні було введено спеціальний режим оподаткування для ІТ-компаній, який передбачає значні податкові преференції.

І саме створення першого вітчизняного ІТ-хабу «ДіяСіті» - це найкоротший шлях ІТ-індустрії до створення власної success story.

Дія Сіті – це спеціальний правовий режим, який є альтернативою поточним умовам ведення ІТ-бізнесу, зі своїми особливостями організації праці між робітником та роботодавцем, режимом оподаткування, а також додатковими

правовими інструментами. Принциповими засадами встановлення правового режиму стали законодавчо встановлені можливості: безпека ведення бізнесу (без корупційних схем); можливості для венчурного інвестування; віртуальна бізнес-країна з гнучкими умовами; STEM-освіта світового рівня в Україні; інтелектуальна власність захищена.

Спеціальний правовий режим Дія Сіті, відповідно до законодавства, встановлюється на необмежений строк, але не менш як на 25 років з дня внесення до реєстру Дія Сіті запису про першого резидента Дія Сіті [3].

Організаційними засадами діяльності платника податку - резидента «Дія Сіті» стали визначені умови набуття статусу резидента: перш за все бути зареєстрованим в Україні та провадити діяльність КВЕД згідно визначених норм. При цьому резиденти мають надавати одну або декілька ІТ-послуг, що передбачені Законом України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки України» [4] та понад 90% його загального доходу має складати саме дохід від ІТ-послуг. Поряд з цим, встановлено і вимоги щодо найму таких фахівців та розміру місячної винагороди одному ІТ спеціалісту-резиденту. Так, для набуття резиденства має бути мінімум 9 фізичних осіб за трудовими договорами або гіг-контрактами, а розмір винагороди фахівця має становити не менше ніж 1200 євро в місяць.

Але головними аспектами цього правового режиму є можливість вибору режиму оподаткування для резидентів «Дія Сіті». Так, платники-резиденти ДіяСіті можуть обирати як платити корпоративний податок (податок на прибуток підприємства):

- за особливими умовами - 9% (аналог податку на виведений капітал);
- на загальних умовах податком на прибуток підприємств - 18% (податок на прибуток підприємств).

Проте, специфічні умови для резидентів Дія Сіті при оподаткуванні за загальною системою відрізняються від умов оподаткування за особливими умовами не лише розміром ставок, але й механізмами сплати та видами операцій.

Що стосується ще одного податку, що обов'язково має сплачуватися резидентами, є податок на доходи фізичних осіб. Перевагами щодо сплати ПДФО є встановлена ставка у розмірі 5 % , яка застосовується до таких доходів як заробітна плата, винагороди за гіг-контрактом та авторські винагороди за створення службового твору та перехід прав на службові твори. При цьому, за всіма видами укладених контрактів і договорів сплачується ЄСВ у розмірі 22% та ВЗ від мінімальної заробітної плати. Крім цього застосовується цілий ряд звільнень та податкових знижок з ПДФО [5].

Аналіз ефективності використання спеціального податкового режиму лише два роки його запровадження показав доцільність його застосування. В загальному, як зазначають експерти, відбулося збільшення кількості ІТ-компаній та обсягів експорту ІТ-послуг, що сприяло створення нових робочих місць в ІТ-секторі та збільшення інвестицій в ІТ-сектор. А головне – відбулося покращення іміджу України у глобальному просторі як ІТ-хабу.

Проте, слід зазначити, що Україна хоч і має конкурентні податкові умови для ІТ-компаній у порівнянні з багатьма країнами, однак, існують країни, які пропонують ще більш привабливі умови, наприклад, Ірландія, Ізраїль.

Тому, подальші перспективи розвитку податкового законодавства можна звести до наступного:

- розширення переліку пільг за рахунок можливого, звільнення від сплати мита на імпорт обладнання;

- удосконалення механізмів контролю за використанням податкових пільг для запобігання зловживанням;

- оскільки податкові пільги є лише одним з інструментів підтримки ІТ-сектору. Тому дуже важливо створювати сприятливий бізнес-клімат в цілому, розвивати відповідну інфраструктуру, покращувати якість освіти з цієї галузі тощо. А роль держави має бути спрямована на створення сприятливого законодавчого середовища; поліпшення фінансування наукових досліджень та розробок; підтримки освіти та підготовки ІТ-спеціалістів; просування України як ІТ-хабу на міжнародній арені.

Список використаних джерел:

1. Петренко І.В. Податкові пільги для ІТ-компаній в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Економіка України, (2023). №12(3), с.45-58.

2. «Про схвалення Експортної стратегії України (“дорожньої карти” стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 роки/ Розпорядження КМУ від 27 грудня 2017 р. № 1017-р із змінами і доповненнями від 09.09.2020. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2017-%D1%80#Text

3. Офіційний сайт ДПС України – URL: https//tax.qov.ua

4. Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» від 15 .07.2021 №1667-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text.

5. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» від 14.12.2021 № 1946-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1946-20#Text .

Демінська Дарія Віталіївна,
здобувачка вищої освіти, ФБД-21-2
Науковий керівник:
Стріяшко Галина Миколаївна,
канд. юрид. наук, доцент кафедри
фінансового та податкового права

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ РОЗВИНЕНИХ КРАЇН СВІТУ

В умовах глобальних економічних змін та посилення конкуренції на світовому ринку Україна стикається з необхідністю реформування своєї податкової системи. Оподаткування є одним із основних інструментів державної фіскальної політики, який впливає на макроекономічні процеси, підприємницьку активність та інвестиційну привабливість країни. Досвід розвинених країн світу демонструє ефективні підходи до модернізації систем оподаткування, спрямованих на спрощення адміністрування, зниження податкового тиску та стимулювання економічного зростання. У цьому контексті, модернізація процесів оподаткування в Україні є одним із пріоритетних завдань для підвищення ефективності економіки та залучення інвестицій.

Важливою умовою економічного розвитку України є ефективне функціонування національної податкової системи. У сучасну епоху стрімкої цифровізації бізнес-процесів неможливо забезпечити продуктивну взаємодію між бізнесом та державними органами фінансового контролю без застосування новітніх інформаційних технологій, телекомунікаційних систем та штучного інтелекту.

Впровадження новітніх інформаційних технологій у податкову систему може: «По-перше, забезпечити ефективний збір, обробку та аналіз податкової 53 інформації; по-друге, проводити поглиблений та детальний аналіз податкових даних платників податків; по-третє, вдосконалити механізм формування податкової декларації для забезпечити більш точне та зрозуміле представлення податкової інформації. По-четверте, забезпечити електронну взаємодію між національними органами фінансового регулювання та платниками податків; поп’яте, покращити якість обслуговування платників податків; по-шосте, підвищити збір податків та ефективність адміністрування; по-сьоме, зменшити податкові перевірки та незаконні податки перевірок Час проведення, по-восьме, запобігання шахрайству при обчисленні податків, по-дев’яте, зменшення витрат на утримання національних установ фінансового контролю» [4, с.588].

Використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість створювати ефективні інформаційні системи, які базуватимуться на даних бухгалтерського обліку та звітності платників податків та інформації органів державного фінансового нагляду.

Розвиток та впровадження інформаційних технологій у сферу діяльності фіскальних органів України протягом останніх десятиліть здійснювалося за

принципом децентралізації, який спрямований на вирішення локальних завдань окремих підрозділів з автоматизації бізнес-процесів. [1, с. 159].

Однак це також породило низку проблем, зокрема: розпорошеність та розбіжності між різними національними фінансовими регуляторами; захист інформації про платників податків та їх діяльність; оновлення та модернізація інформаційних та телекомунікаційних систем тощо.

Взаємодія платників податків з органами державного фінансового контролю, в тому числі Державною податковою службою України, в електронному середовищі забезпечує нові якісні рівні обслуговування та можливість дистанційного спілкування. Такий підхід дозволяє корпоративним структурам швидко, якісно та своєчасно виконувати податкові зобов'язання, формувати та подавати різні форми звітності та максимально дистанційно та легко спілкуватися з органами державного контролю. Електронні сервіси, які надаються платникам податків, доступні на офіційному веб-сайті ДПС України .

Цифрова економіка змушує податкові органи замінювати традиційні моделі податкового адміністрування новими моделями податкового адміністрування, які аналізують і використовують великі обсяги інформації та електронних інструментів в Інтернеті для досягнення ефективної співпраці між податковими органами в усьому світі [2, с. 63].

Варто зазначити, що успішна цифровізація податкових розрахунків є важливим кроком до забезпечення прозорості та ефективності фінансового сектору Української держави. Це створює передумови для подальшого розвитку та впровадження нових інноваційних рішень у податковій сфері, які забезпечать більш якісний та ефективний фінансовий контроль в Україні.

Упровадження технології штучного інтелекту в податковій службі «потребує прийняття відповідної концепції, що передбачить зміну IT-інфраструктури через розроблення або власного програмного забезпечення, або співпрацю з провідними IT-компаніями та FinTech-стартапами, залучення до штату фахівців, що є експертами та/або мають досвід у сфері системного аналізу, науки про дані, прогнозної та прописаної аналітики, а також забезпечить, гнучку інтеграцію всіх структурних підрозділів і фахівців для централізованого або децентралізованого виконання аналітичних функцій» [3, с. 110].

Податкова система України потребує змін, які дозволять забезпечити її стабільність, прозорість та конкурентоспроможність. Одним з основних кроків на шляху до модернізації є адаптація та впровадження елементів податкових реформ, які успішно працюють у розвинених країнах світу. Прикладом таких реформ може бути використання цифрових технологій в оподаткуванні, спрощення податкових процедур, стимулювання підприємницької активності через податкові пільги та підтримка малого і середнього бізнесу.

Цифровізація податкових процесів. Одним із ключових напрямів модернізації є цифровізація процесів оподаткування. Досвід таких країн, як Естонія, Швеція та Сінгапур, свідчить про ефективність впровадження електронних систем податкового адміністрування, які знижують адміністративні бар'єри для платників податків і підвищують прозорість роботи податкових органів. В Україні, впровадження електронних сервісів (е-РІТ, електронний

кабінет платника податків) є важливим кроком на шляху до спрощення звітності та забезпечення оперативного обліку податкових зобов'язань. Проте, для досягнення максимального ефекту, необхідно забезпечити інтеграцію нових цифрових рішень у всі етапи податкового процесу — від реєстрації платника до контролю за виконанням зобов'язань.

Спрощення податкового адміністрування. У розвинених країнах важливим елементом реформування податкових систем є спрощення податкових процедур. Зменшення кількості податків, спрощення правил обліку та звітності дозволяє знизити адміністративне навантаження на бізнес. Наприклад, у Великій Британії та Новій Зеландії існують спрощені режими оподаткування для малого бізнесу, які дозволяють підприємцям зосередитися на розвитку своєї діяльності замість витрачання ресурсів на складні бюрократичні процедури. В Україні спрощена система оподаткування вже діє, проте існує необхідність подальшої оптимізації процесів для зменшення податкового тиску на малі підприємства та фрілансерів.

Стимулювання підприємницької активності через податкові пільги. Ефективна податкова політика повинна не тільки забезпечувати надходження до бюджету, але й створювати сприятливі умови для розвитку бізнесу та залучення інвестицій. Впровадження податкових пільг та інвестиційних стимулів є поширеною практикою в розвинених країнах. Наприклад, у Німеччині діють податкові стимули для інноваційних стартапів та досліджень і розробок, що сприяє розвитку технологічного сектору. В Україні слід запровадити більш розвинену систему податкових стимулів для галузей, які є пріоритетними для економічного розвитку, зокрема IT, сільського господарства, енергетики та інноваційних технологій.

Протидія ухиленню від сплати податків та офшоризації. Модернізація системи оподаткування також має на меті посилення заходів з протидії ухиленню від сплати податків і офшоризації доходів. Міжнародний досвід показує, що автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки, впроваджений у рамках ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку), значно знижує можливості для приховування доходів в офшорних зонах. Україна вже приєдналася до цієї ініціативи, однак важливо посилити механізми контролю за трансферним ціноутворенням та виведенням капіталів.

Модернізація процесів оподаткування в Україні з урахуванням досвіду розвинених країн є невід'ємною складовою економічного розвитку країни. Впровадження цифрових технологій, спрощення податкового адміністрування, створення ефективних стимулів для підприємців та посилення боротьби з ухиленням від сплати податків є ключовими напрямами реформування. Для досягнення сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності України на міжнародному ринку важливо адаптувати найкращі світові практики, зберігаючи при цьому національні особливості та контекст.

Фіскальний сектор України перебуває в процесі постійного реформування, що зумовлено пошуком найбільш ефективної структури податкової політики та взаємодії між організаційною моделлю податкової системи й її суб’єктами. За роки незалежності було впроваджено різні механізми для забезпечення процесу

оподаткування, проте сьогодні, в умовах безпрецедентної війни, система потребує подальших змін. Оскільки основою організації та функціонування фіскального сектору є політики й інструменти їх реалізації, їх необхідно переглядати та адаптувати з урахуванням наявних ризиків, потреб і перспектив розвитку країни. Механізм податкової політики в умовах війни представляє собою цілісну систему заходів для захисту підприємств, через що держава оптимізує податкове навантаження, створює сприятливі умови для підтримки життєздатності наявних суб'єктів господарювання, стимулює розвиток бізнесу, розширює можливості для виходу на європейський ринок.

Наша країна перебуває на важливому етапі державотворення та створення власної фіскальної моделі. Євроінтеграційні пріоритети часто вступають у конфлікт із національними внутрішніми потребами, тому необхідно знайти збалансований компроміс між фіскальною ефективністю та соціальною справедливістю в оподаткуванні. На нашу думку, основними завданнями в сфері податкової політики є зниження рівня тіньової економіки, розширення бази оподаткування, створення сприятливих умов для підприємств і забезпечення економічної стабільності, що сприятиме розвитку економіки та підвищенню добробуту населення.

Список використаних джерел:

1.Бамбізов Є.Є. Інформаційна функція державної фіскальної служби України: напрями реалізації. Юридичний вісник. 2021. № 1. С. 156–160.

2.Біленко О., Савченко, С. Трансформація механізму податкової політики в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. с.62-65 Вип. 46. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-19

3. Двуліт З. П., Завербний А. С., Романюк А. О. Диджиталізація – дієвий інструмент антикризового розвитку бізнесу в умовах війни. Ефективна економіка. 2022. с.110-111 № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8557

4. Формування фіскального простору України в умовах глобалізаційних дисбалансів: монографія/ за ред. д.е.н., професора А. І. Крисоватого. Тернопіль : ТНЕУ, 2023. с.588

Дідківська Карина Олександрівна,
здобувачка вищої освіти, ФБ-23-1
Науковий керівник:
Іванишина Ольга Степанівна,
канд. екон. наук, доцент, завідувач
кафедри адміністрування податків

РОЛЬ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В РЕГУЛЮВАННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Фіскальна політика є одним із ключових інструментів державного регулювання економіки України, спрямованим на забезпечення макроекономічної стабільності та стійкого економічного зростання. Вона включає використання державних видатків і податкових надходжень для впливу на сукупний попит, інфляцію та рівень зайнятості. В умовах економічних криз та глобальних викликів, таких як війна або пандемія, фіскальна політика відіграє критичну роль у підтримці стабільності та відновленні економічної активності. Реформування податкової системи та підвищення ефективності державних видатків є важливими завданнями для поліпшення фінансової стабільності країни.

Питання фіскальної політики привертають значну увагу дослідників. Вагомий внесок зробили: В. Бантон , А. Загородній , М. Карлін , Д. Носіков , О. Ракул , Р. Скриньковський , С. Степаненко , В. Тарангул , В. Шевченко та інші [1].

Оптимізація фіскальної політики в Україні є нагальною потребою, спрямованою на подолання глибокої фінансової кризи, спричиненої війною та тривалими системними проблемами. Ефективна податкова система, що забезпечує збалансовані інтереси держави та платників податків, є ключовим елементом цього процесу. З одного боку, вона має мобілізувати достатні ресурси для фінансування оборони, відновлення економіки та соціальних програм. З іншого боку, надмірне податкове навантаження може стримувати економічне зростання та інвестиції. У повоєнний період особливо важливо створити сприятливе податкове середовище, яке залучатиме інвестиції та сприятиме інтеграції України в глобальну економіку. Для цього необхідно провести ретельний аналіз існуючої системи оподаткування та розробити нові механізми, що враховуватимуть як короткострокові, так і довгострокові цілі розвитку країни [2, с.21].

При аналізі вітчизняного досвіду та світових практик у формуванні фіскальної політики, можна виділити декілька ключових напрямів розвитку фіскальної системи України. По-перше, пріоритетом є забезпечення ефективної роботи фіскальної системи через стимулювання соціальної відповідальності бізнесу, розвиток податкової культури та заохочення підприємництва. По-друге, необхідно покращити взаємодію між бізнесом та державою, спрямувавши її на вирішення актуальних соціальних та економічних проблем. По-третє, в умовах кризи та війни особливої ваги набуває забезпечення фінансової стійкості держави та розробка гнучких інструментів для оперативного реагування на зміни економічної ситуації. По-четверте, балансування податкового та митного

регулювання, оптимізація бюджетних витрат та ефективне управління державним боргом є важливими аспектами реформи фіскальної системи [2, с.22].

Фіскальна політика, що базується на податках, державних видатках та трансфертах, є потужним інструментом державного впливу на економіку. Вона дозволяє стимулювати зростання, забезпечувати соціальну справедливість та вирішувати інші важливі завдання. Оцінка ефективності фіскальної політики проводиться через аналіз ключових соціально-економічних показників, таких як ВВП, зайнятість, бюджет, інфляція та рівень бідності. Ці показники не лише відображають результати фіскальної політики, а й слугують орієнтиром для її подальшого формування. Таким чином, фіскальна політика та оцінка соціально-економічних показників тісно взаємопов'язані [3, с.24].

Значне перевищення видатків над доходами Державного бюджету України у 2023 році, що склало понад 274%, є прямим наслідком повномасштабного вторгнення Росії. Зростання витрат на оборону та соціальну сферу, обумовлене потребами воєнного часу, не було компенсоване відповідним збільшенням доходів. Така диспропорція призвела до значного дефіциту бюджету, який довелося покривати за рахунок внутрішніх і зовнішніх запозичень [3, с.28-29].

Зростання загальних надходжень до бюджетів України у 2019-2023 роках відбувалося переважно за рахунок прискорення темпів зростання податкових надходжень. Ця тенденція може бути пов'язана з низкою факторів, серед яких: часткове відновлення економіки в окремих секторах до початку повномасштабної війни, удосконалення податкового адміністрування, посилення податкового тиску на платників, зростання обсягів зовнішньої торгівлі та значна міжнародна фінансова допомога. Однак, зважаючи на руйнівні наслідки війни, тривале збереження такої динаміки надходжень є малоймовірним [3, с.35].

Податкові стимули, такі як зміна ставок, спеціальні режими та прискорена амортизація, є потужним інструментом для залучення інвестицій та стимулювання інновацій. Досвід Ірландії, Кіпру та Словаччини демонструє, що саме за допомогою таких механізмів можна досягти значного економічного зростання. Наприклад, Австрія успішно використовує пільги з ПДВ для холдингів, що сприяє оптимізації їхньої діяльності та залученню інвестицій [3, с.41].

Поєднання м'якої фіскальної політики, стимулюючої монетарної політики та фіксованого обмінного курсу в Україні призвело до серйозних макроекономічних дисбалансів, зростання зовнішнього боргу та підвищення вразливості до зовнішніх шоків. Цей досвід продемонстрував обмеженість такого підходу та необхідність більш збалансованої політики, особливо в умовах інфляційного таргетування, де узгоджені дії фіскальних та монетарних органів є критично важливими [3, с.51-52].

Фіскальна політика є одним із найважливіших інструментів державного регулювання економіки. Вона впливає на макроекономічну стабільність, рівень життя громадян та темпи економічного зростання. Особливо гострою ця тема стала в умовах війни та економічної кризи, які значно ускладнили фінансове становище держави.

Список використаних джерел:

1. Огірко О. , Крет І. Фіскальна політика держави: сутність та аналіз особливостей складових з їх компонентами. *Траєкторія науки: міжнародний електронний науковий журнал.* Том 4, № 8. 2018. С.2000-2008 URL: https://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/534

2. Машлій Г. Б., Никитюк Р. І. Проблеми формування та реалізації фіскальної політики в україні. *Світ наукових досліджень. (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща)* 2024. / за ред. : О. Патряк та ін. ГО "Наукова спільнота" № 28. С. 1–192.
URL: https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/13418/1/Збірник%20Світ%20наукових%20досліджень.%20Випуск%2028.pdf#page=21.

3. Сиворакша А. А. Інструменти фіскальної політики та їх роль у досягненні загальнодержавних завдань: *кваліфікаційна робота бакалавра ... бакалавр: 232 «Соціальне забезпечення»* / Дніпро, 2024. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/6580.

Коваленко Назар Сергійович,
здобувач вищої освіти, ОПСБ-23-1
Науковий керівник:
Тучак Тетяна Володимирівна,
канд. екон. наук, доцент кафедри
адміністрування податків

ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

Місцеві податки та збори – це обов'язкові платежі, що встановлюються місцевими органами влади відповідно до норм законодавства з метою забезпечення надходжень до місцевих бюджетів. Вони є важливим фінансовим інструментом для підтримки економічної самостійності територіальних громад і забезпечення фінансування місцевих потреб. Згідно з Податковим кодексом України (далі – ПК України), місцеві податки і збори є джерелом доходів місцевих бюджетів, які органи місцевого самоврядування мають право встановлювати, виходячи з власних потреб та можливостей розвитку громади [2]. Важливо, що запровадження таких податків здійснюється на підставі рішень місцевих рад, а перелік допустимих податків визначається законодавчо.

Науковці, такі як В. Д. Базилевич, підкреслюють, що «місцеві податки є не лише важливим фіскальним інструментом для фінансової стабільності громад, але й виконують соціальну та економічну функції, сприяючи розвитку територій» [2]. І. О. Луніна зазначає, що «місцеві податки є ключовим інструментом децентралізації, який дозволяє місцевим громадам формувати бюджети на основі власних ресурсів, забезпечуючи таким чином фінансову незалежність від центральної влади» [2].

О. М. Василик акцентує увагу на тому, що «місцеві податки та збори є важливим інструментом бюджетної політики держави, який спрямований на забезпечення фінансової стійкості місцевих бюджетів» [2]. Він відзначає, що головна мета місцевих податків полягає в мобілізації коштів для фінансування місцевих програм та проектів, що безпосередньо впливають на якість життя населення. Н. М. Стукало у своїх дослідженнях розглядає місцеві податки як інструмент управління фінансами на місцевому рівні, підкреслюючи їх роль у стимулюванні місцевого економічного розвитку [2].

Класифікація місцевих податків і зборів є важливою складовою для розуміння їх функцій та ролі у фінансовій системі місцевих громад. Відповідно до ПК України, місцеві податки і збори поділяються на дві основні групи: місцеві податки (податок на майно, єдиний податок) та місцеві збори (туристичний збір, збір за місця для паркування) (табл. 1).

Таблиця 1

Види місцевих податків та зборів

Місцеві податки/збори (ст. 10 ПК України)	
1. Податок на майно, який складається (ст. 265 ПК): – з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	Ст. 266 ПК України

– транспортного податку	Ст. 267 ПК України
– плати за землю	Ст. 269–289 ПК України
2. Єдиний податок	Розд. XIV ПК України
3. Туристичний збір	Ст. 268 ПК України
4. Збір за місця для паркування транспортних засобів	Ст. 268[1] ПК України

У структурі місцевих податків і зборів найбільшу частку займає єдиний податок. Протягом 2019-2023 рр. його частка в структурі місцевих податків і зборів зросла з 49,9% у 2019 р. до 56,0% та 55,8% у 2022 р. та 2023 р. відповідно.

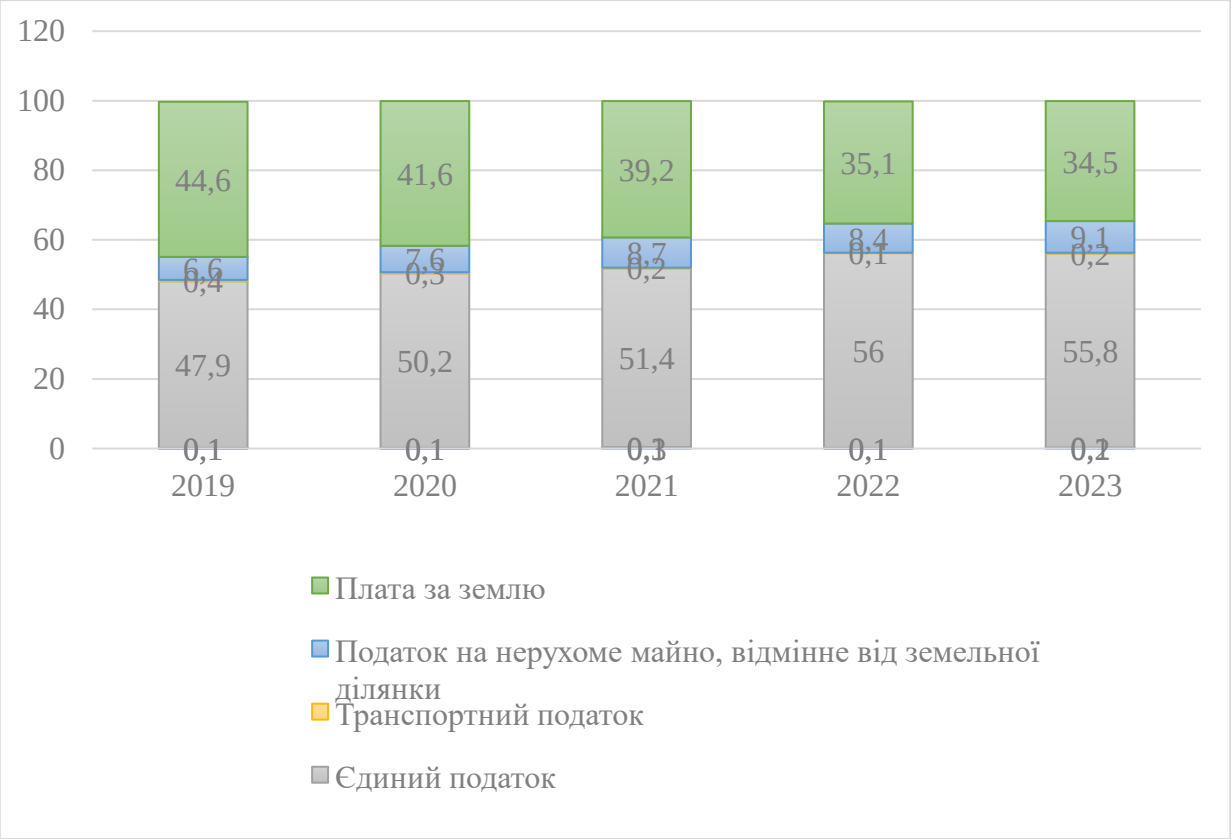

Рис. 1. Динаміка надходження місцевих податків [3]

При цьому частка плати за землю також суттєво зменшилася – з 44,6% у 2019 р. до 34,5% у 2023 р., тобто за останні п'ять років частка плати за землю в структурі місцевих та регіональних податків скоротилася на 10,1 відсоткових пункти. Можливими причинами такого зниження як абсолютних надходжень, так і частки в структурі місцевих податків і зборів є скорочення площі земель, що підлягають оподаткуванню, внаслідок бойових дій на відповідних територіях, відсутність дієвих механізмів встановлення економічно обґрунтованої оцінки земель для цілей оподаткування, незавершеність інвентаризація земель (виявлення земель, які не використовуються, необґрунтовано використовуються або використовуються не за цільовим призначенням, встановлення кількісних та якісних характеристик земель, встановлення встановлення методів оцінки земель [3].

Отже, аналіз структури місцевих податків і зборів в Україні за 2019-2023 рр. демонструє суттєві зміни, що відображають як економічні тенденції, так і виклики,

з якими стикаються територіальні громади. Найбільшим джерелом доходів для місцевих бюджетів у 2023 р. став єдиний податок, частка якого стабільно зростала протягом п’яти років, підвищившись до 56% у 2022-2023 рр. Це свідчить про зростання ролі малого та середнього бізнесу у фінансуванні громад і про ефективність спрощеної системи оподаткування для підприємців

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755- 17.

2. Боксгорн А. В. Адміністрування місцевих податків і зборів: питання теорії і практики : монографія / А. В. Боксгорн ; Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса : Видавництво «Юридика», 2022. 226 с

3. Діагностика системи місцевого оподаткування. Аналітичний звіт. URL: https://decentralization.gov.ua/news/17215

Кострицяя Богдан Ілліч,
здобувачка вищої освіти, ФБ-23-1
Науковий керівник:
Іванишина Ольга Степанівна,
канд. екон. наук, доцент, завідувач
кафедри адміністрування податків

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА: ДОСЯГНЕННЯ, ІННОВАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Фіскальна політика відіграє ключову роль у забезпеченні економічної стабільності та розвитку держави. В умовах глобальних викликів, зокрема війни, пандемії COVID-19 та інфляційного тиску, уряди змушені шукати нові підходи для ефективного управління державними фінансами. В Україні фіскальна політика особливо важлива для стабілізації економіки та стимулювання відновлення після кризи, забезпечення соціальних гарантій та підтримки критичних секторів економіки.

Фіскальна політика в Україні є одним із головних інструментів забезпечення макроекономічної стабільності та стимулювання економічного розвитку [1]. За останні роки держава досягла суттєвих успіхів у підвищенні ефективності управління державними фінансами. Одним із ключових досягнень стало впровадження бюджетного планування на середньострокову перспективу, що дозволило покращити прогнозування доходів та витрат держави й забезпечити стабільність фінансових потоків.

Іншим значним досягненням стало запровадження електронних сервісів для платників податків. Використання цифрових технологій, таких як електронний кабінет платника та автоматизовані системи обліку податків, підвищило прозорість фіскальної системи та зменшило адміністративне навантаження на бізнес. Завдяки цьому вдалося знизити рівень корупції у податкових органах і забезпечити більш ефективний збір податків.

Суттєві зміни відбулися і в напрямку адміністрування податкового боргу. Уряд реалізував програми реструктуризації боргів та механізми добровільного розкриття доходів, що сприяло збільшенню надходжень до державного бюджету. Водночас удосконалення системи державних закупівель, зокрема через платформу Prozorro, забезпечило оптимізацію бюджетних витрат та підвищення довіри до державних фінансів[2].

Удосконалення податкової політики також стало значним успіхом у фіскальній сфері. Впровадження податкових пільг для малого і середнього бізнесу під час кризових періодів, таких як пандемія COVID-19 та воєнний стан, сприяло збереженню підприємницької активності та створенню нових робочих місць. Крім того, держава активно залучає іноземну допомогу та грантові кошти, що дозволяє покривати дефіцит бюджету та підтримувати соціальні програми.

Значна увага приділяється також удосконаленню управління державним боргом. Перехід на внутрішнє боргове фінансування та залучення довгострокових кредитних ресурсів дозволили зменшити боргове навантаження та підвищити

стабільність фінансової системи [3]. Важливою частиною фіскальної політики стало дотримання правил бюджетної дисципліни, що забезпечує довіру міжнародних партнерів та фінансових ринків.

Отже, фіскальна політика України продемонструвала вагомі досягнення у забезпеченні економічної стабільності та розвитку. Подальше впровадження інноваційних рішень, оптимізація податкових механізмів та покращення управління державними фінансами створюють міцну основу для сталого розвитку та відновлення економіки у довгостроковій перспективі.

Фіскальна політика є ключовим інструментом регулювання економіки, спрямованим на забезпечення стабільності та розвитку держави. У сучасних умовах вона потребує адаптації до нових викликів, таких як інфляція, воєнні дії та глобальні економічні зміни. Пріоритетними напрямами є цифровізація податкової системи, управління державним боргом та стимулювання інвестиційної активності. Важливим є також гармонізація з міжнародними стандартами та оптимізація державних витрат. Таблиця 1 містить основні перспективи розвитку фіскальної політики, що сприятимуть зміцненню економіки та ефективному управлінню фінансами.

Таблиця 1

Основні перспективи розвитку фіскальної політики

Напрям розвитку	**Опис перспективи**	**Очікувані результати**
Цифровізація податкової системи	Впровадження нових електронних сервісів для автоматизації процесів збору податків та адміністрування.	Зменшення адміністративного навантаження на бізнес, підвищення прозорості та зниження рівня корупції.
Розширення податкової бази	Оптимізація податкової системи, усунення податкових прогалин та боротьба з тіньовою економікою.	Збільшення доходів бюджету без підвищення податкових ставок.
Бюджетне планування на довгостроковий період	Удосконалення середньо- та довгострокового бюджетного планування.	Підвищення фінансової стабільності та прогнозованості бюджетної політики.
Гармонізація з міжнародними стандартами	Впровадження практик і норм ЄС у податкову та бюджетну політику.	Підвищення довіри інвесторів та інтеграція до глобальних фінансових ринків.
Стимулювання інвестиційної активності	Надання податкових пільг та преференцій для інноваційних та стратегічних секторів економіки.	Залучення інвестицій та створення нових робочих місць.
Оптимізація державних витрат	Використання інструментів контролю та ефективного управління бюджетними видатками.	Зменшення дефіциту бюджету та підвищення ефективності витрат.
Управління державним боргом	Перехід до довгострокових інструментів фінансування та розвиток внутрішнього ринку запозичень.	Зменшення боргового навантаження та підвищення фінансової стійкості.

Фіскальна політика України має розвиватися відповідно до викликів сучасної економіки, що вимагає впровадження інноваційних рішень у сфері управління державними фінансами. Першочергове значення має цифровізація податкової системи, яка включає впровадження електронних сервісів, таких як податковий кабінет для громадян та бізнесу. Прикладом є запровадження автоматичних систем перевірки податкової звітності, що дозволяє зменшити кількість податкових перевірок та підвищити прозорість адміністрування.

Наступний важливий напрям – розширення податкової бази через боротьбу з тіньовою економікою. Наприклад, легалізація ринку праці шляхом зменшення податкового навантаження на підприємства сприяє збільшенню офіційних працевлаштувань. У 2023 році впровадження нових податкових механізмів дозволило збільшити доходи бюджету без підвищення ставок, що є важливим кроком у зниженні залежності від зовнішніх запозичень.

Бюджетне планування на довгостроковий період стає актуальним у контексті зростання соціальних витрат та воєнних викликів. Прийняття середньострокових бюджетних планів підвищує передбачуваність бюджетної політики. Зокрема, ухвалення Бюджетної декларації на три роки дає можливість краще контролювати державні видатки та планувати довгострокові інвестиційні проєкти.

Важливою перспективою є гармонізація з міжнародними стандартами, яка передбачає адаптацію української фіскальної політики до норм ЄС, що сприяє залученню іноземних інвестицій та інтеграції України до світових фінансових ринків. Наприклад, прийняття вітчизняних стандартів фінансової звітності відповідно до МСФЗ підвищує довіру міжнародних партнерів та інвесторів.

Стимулювання інвестиційної активності є одним із ключових пріоритетів у фіскальній політиці. Надання пільг для інноваційних підприємств та стартапів, таких як звільнення від сплати певних податків у перші роки діяльності, дозволяє розвивати стратегічно важливі галузі. Прикладом є розвиток IT-сектору та створення Дія.City, що сприяє зростанню робочих місць та експорту послуг.

Оптимізація державних витрат передбачає скорочення неефективних витрат і підвищення прозорості в управлінні бюджетними коштами. Інструменти, такі як система Prozorro для державних закупівель, дозволяють мінімізувати витрати та підвищити конкуренцію серед постачальників. Це вже дало змогу зменшити бюджетні витрати на 10-15% у різних секторах.

Управління державним боргом зосереджується на переході до внутрішніх запозичень та розвитку довгострокових фінансових інструментів, що дозволяє зменшити боргове навантаження. Зокрема, збільшення частки ОВДП (облігацій внутрішньої державної позики) у державному борзі забезпечує стабільність фінансової системи та знижує ризики залежності від зовнішніх кредиторів.

Фіскальна політика України продемонструвала вагомі досягнення у зміцненні економічної стабільності та розвитку в умовах глобальних викликів. Інноваційні рішення, такі як цифровізація податкової системи та оптимізація державних витрат, сприяють підвищенню прозорості та ефективності управління фінансами. Важливим напрямом є стимулювання інвестиційної активності через податкові пільги та підтримка стратегічних галузей, що забезпечує створення

нових робочих місць і залучення капіталу. Подальше вдосконалення управління державним боргом і гармонізація з міжнародними стандартами сприяють зміцненню довіри інвесторів та інтеграції України до глобальних ринків. Успішна реалізація цих перспектив забезпечить фінансову стабільність та сталий розвиток економіки, підвищивши соціальний добробут і конкурентоспроможність держави в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Сіротко, Ю. Ю.Іванишина, О. С. Перспективи розвитку фіскальної політики в умовах євроінтеграції. *ББК 65.261. 41-18я431 Ф 63*, 113.2023.

2. Поляк-Свергун, М. Я.Дерманська, Л. Фіскальна політика та її вплив на економічне зростання. *Наукові перспективи (Naukovì perspektivi)*, (9 (51)).2024.

3. Швед, В. С.Фіскальна політика як інструмент економічного регулювання. *Актуальні питання фінансової теорії та практики*. Збірник матеріалів Дев'ятої заочно-дистанційної наукової конференції студентів і молодих вчених, м. Тернопіль, ЗУНУ, Ч. 2. 2022.С.151-154.

Медвецька Наталія Володимирівна,
здобувачка вищої освіти, ОПСБ-23-1
Науковий керівник:
Тучак Тетяна Володимирівна,
канд. екон. наук, доцент кафедри
адміністрування податків

РОЛЬ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Війна в Україні стала глобальним викликом, який порушив стабільність не лише нашої держави, а й світової економіки. Відновлення України після війни матиме значний вплив на геополітичну ситуацію в регіонах та на глобальних ринках. У цьому контексті дослідження ролі фіскальної політики в забезпеченні післявоєнного відновлення набуває особливої актуальності.

Реалізація дієвої фіскальної політики в таких умовах є пріоритетним завданням для країн, які пережили військові конфлікти та війни. Війна спричиняє руйнування, економічні кризи, спади та соціальну нестабільність, які потребують комплексного підходу до відновлення. У цьому контексті фіскальна політика стає ефективним інструментом для вирішення проблем післявоєнного відновлення.

Відновлення економіки в умовах повоєнного відновлення є складним і тривалим процесом, який вимагає застосування ефективних інструментів економічної політики. Таким ключовим механізмом подолання наслідків війни є фіскальна політика. Саме вона відповідає за розподіл ресурсів для ліквідації наслідків війни та стимулювання економічного відродження, дозволяє мобілізувати ресурси для фінансування відновлювальних робіт та забезпечити соціальну стабільність. Фіскальна політика, як один з основних інструментів макроекономічної стабілізації, має значний потенціал для впливу на економічні процеси.

Війна знищує потенціал України. Сьогодні, в умовах динамічних глобалізаційних процесів, наша країна втрачає ресурси, людський капітал, потужності, фінанси, інфраструктуру, а також рівень конкурентоспроможності. При цьому, це явище, створило і певні можливості для України, зокрема в контексті переорієнтації на нові ринки, пошуку більш надійних союзників та торгівельних партнерів на теренах глобального економічного простору, а також зниження залежності від країни-агресора. Основним наслідком від війни, не залежно від того як її детермінувати – чи то як події, що спричиняють безпрецедентне знищення економічної системи України, чи то як можливість для зміни векторів розвитку держави, є втрати. Відповідно, сьогодні перед українською владою стоїть важливе завдання – сформувати оптимальну стратегію післявоєнного відновлення економіки, яка зможе забезпечити поступовий вихід країни із кризи.

Фіскальна політика це сукупність фінансових заходів держави, щодо формування величини і структури державних витрат, трансфертних виплат і

системи оподаткування. Фіскальна політика – один з інструментів державного втручання в економіку з метою подолання економічного спаду. Вона передбачає стягнення державних податків з усіх суб'єктів економіки, котрі мають будь-який дохід.

Після завершення активної бойової фази конфлікту, Україна стикнеться з важливим завданням післявоєнного відновлення та економічного відродження. Бюджетна, вона ж фіскальна, політика відіграє ключову роль у цьому процесі, і вона повинна бути належно адаптована до сучасних реалій та враховувати досвід інших країн, які зазнали схожих випробувань.

Візьмемо до уваги Німеччину після Другої світової війни. Вона зазнала значних руйнувань але завдяки плану Маршалла та ефективному використанню ресурсів вдалося швидко відновити економіку. Японія зосередилася на розвитку інфраструктури та високих технологій, що сприяло її швидкому відновленню. А Руанда після геноциду успішно впоралася з його наслідками завдяки інвестиціям у освіту, сільське господарство та місцеву інфраструктуру. Залучення зовнішньої допомоги, розвиток інфраструктури та підтримка соціального захисту населення стануть основними компонентами успішного відновлення України після війни.

Загальна важливість цього досвіду полягає в тому, що успішні історії відновлення після конфліктів показують, що навіть у найскладніших ситуаціях ефективна фіскальна політика та вміння використовувати ресурси можуть призвести до стабільності та розвитку.

Бюджетна політика після російсько-української війни має бути орієнтована на забезпечення сталого розвитку економіки та соціального захисту населення. Це можливо завдяки стабільному фінансуванню, соціальних гарантій для постраждалих та реалізації інфраструктурних проектів. Важливо враховувати та використовувати досвід інших країн у вирішенні цих завдань і сприяти довгостроковому економічному зростанню України.

Аби ефективно подолати наслідки конфлікту, Україні необхідно врахувати комплекс взаємопов’язаних питань, серед яких варто виділити, по-перше, забезпечення соціального захисту для тих, хто постраждав від конфлікту. Це включає в себе виділення коштів на медичну допомогу, освіту та інші види підтримки. Важливо зазначити, що інвестиції у транспортну інфраструктуру також є важливим пунктом для вирішення проблеми. Потрібне розширення та покращення дорожньої, залізничної та воднотранспортної мережі для полегшення руху товарів та послуг. Наступне це енергетичні проекти, це розвиток відновлювальних джерел енергії та підвищення енергоефективності для забезпечення сталого та доступного енергозабезпечення.

По-друге, стійкість фінансових ресурсів. Країна повинна забезпечити стійкість фінансування відновлювальних проектів. Це є першочерговою задачею для України в післявоєнний період. Для її виконання важливо – залучення зовнішніх фінансових джерел. Україна повинна активно співпрацювати з міжнародними фінансовими організаціями та донорами для отримання фінансової підтримки та інвестицій. Міжнародні кредити, гранти та програми розвитку можуть надати значний ресурс для відновлення. Реструктуризація боргу. Країна повинна оцінити можливості реструктуризації свого боргу з метою зменшення

фінансового тиску та покращення фінансової стійкості. Розвиток внутрішнього ринку. Залучення інвесторів та підтримка вітчизняного бізнесу можуть стати важливими джерелами фінансування. Прозорість, реформи в бізнес-середовищі та заохочення інвестицій сприятимуть розвитку внутрішнього ринку.

Для того, щоб підняти економіку країни треба використовувати ефективні інструменти та застосовувати результативні механізми фіскальної політики. Першим таким інструментом є податкова політика – зниження податків, податкові пільги, спрощення системи податків в цілому. Це стимулюватиме розвиток певних секторів економіки, підвищить прозорість податкової системи, зменшить адміністративні тягарі, що в свою чергу сприятиме розвитку інвестицій. Можна дійти логічного результату пустивши в хід державні закупівлі. Спрямування державних закупівель на вітчизняних виробників підтримає національну економіку та сприятиме розвитку вітчизняного виробництва. Пріоритет для інноваційних продуктів і послуг буде стимулювати розвиток нових технологій і підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Механізмами дій фіскальної політики можуть бути мультиплікатор та ефект витіснення. Відносно першого, збільшення державних витрат або зниження податків призводить до зростання доходу одних суб'єктів економіки, які, в свою чергу, збільшують свої витрати, що призводить до зростання доходу інших суб'єктів і так далі. Відносно другого механізму збільшення державних витрат може призвести до зростання процентних ставок, що може зменшити приватні інвестиції.

Враховуючи вище визначені рекомендації, можемо запропонувати наступні кроки для реалізації програми відновлення держави: Україні рекомендується розробити та впровадити комплексний план відновлення, який охоплює всі сфери життя суспільства. Цей план має об’єднати зусилля уряду, бізнесу та громадянського суспільства, спрямовані на створення узгоджених та синергетичних результатів. Такий підхід дозволить уникнути роздробленості та сприяти впевненому відновленню.

Підсумуємо все, що було зазначено вище. У висновку дійдемо до того, що фіскальна політика врешті-решт є ключовим інструментом державного управління, особливо в контексті післявоєнного відновлення. Вона дозволяє державі впливати на економічні процеси, стимулюючи зростання та забезпечуючи соціальну стабільність. Щоб подолати наслідки конфлікту та забезпечити сталий розвиток, Україні потрібен всебічний підхід, який включає як фінансову, соціальну та інфраструктурну допомогу, так і інвестиції в людський потенціал, зокрема за рахунок залучення зовнішньої підтримки. Аналіз досвіду інших країн, які успішно відновилися після великих потрясінь, демонструє ефективність фіскальних заходів. Пріоритетними напрямками фіскальної політики для України будуть: соціальний захист постраждалого населення, відновлення та розвиток інфраструктури, залучення зовнішніх інвестицій, реструктуризація державного боргу, розвиток внутрішнього ринку.

Список використаних джерел:

1. Угрин Г. *Роль фіскальної політики у забезпеченні післявоєнного відновлення*. Тернопіль, ЗУНУ, 2023.

2. Хмаринська І. А., Кучерява К. Я., Клімова І. О. Особливості післявоєнного відновлення економіки України. *Економіка та суспільство.* 2022. №42

3. Іщенко, В. Фіскальна політика уряду України під час воєнного стану. 2024. Київ.

4. Трещов М. Фінансове забезпечення відновлення та реконструкції України у повоєнний період. *Науковий вісник: Державне управління 2* №14. 2023. С. 19-40.

Плакса Олександр Володимирович,
здобувач вищої освіти, ОПСБ-23-1
Науковий керівник:
Тучак Тетяна Володимирівна,
канд. екон. наук, доцент кафедри
адміністрування податків

ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПДФО

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) є важливою складовою податкової системи будь-якої держави, оскільки він забезпечує значну частку доходів державного та місцевих бюджетів. В Україні ПДФО є одним із ключових джерел доходів, що має на меті забезпечення соціальної справедливості через перерозподіл доходів. Фіскальна ефективність ПДФО означає здатність цього податку забезпечувати стабільний та високий рівень надходжень до бюджету, водночас мінімізуючи податкові втрати та ухилення від оподаткування. У цьому контексті дослідження фіскальної ефективності ПДФО є актуальним завданням, яке дозволяє оцінити ефективність роботи податкової системи та знайти шляхи її вдосконалення.

Фіскальна ефективність податку на доходи фізичних осіб оцінюється через декілька ключових показників. Основним показником є частка податку в загальному обсязі доходів бюджету. Важливим фактором є також стабільність надходжень від ПДФО, яка залежить від рівня зайнятості, рівня доходів населення та економічної активності. Ще одним важливим критерієм є адміністративні витрати на стягнення податку, тобто ефективність роботи податкових органів у процесі адміністрування ПДФО.

Іншою складовою фіскальної ефективності є рівень податкової дисципліни та ухилення від сплати податку. Незважаючи на те, що ПДФО в Україні має фіксовану ставку у розмірі 18%, проблема тіньової економіки значно знижує ефективність цього податку. Високий рівень неформальної зайнятості та заниження реальних доходів працівниками і роботодавцями зменшує потенційні надходження до бюджету.

Згідно з даними Державної податкової служби України, ПДФО стабільно займає провідне місце серед податкових надходжень до бюджету. Так, за останні кілька років частка ПДФО у структурі податкових надходжень до державного бюджету перевищує 20% від загальної суми доходів державного бюджету, і більше 55% до місцевих бюджетів. За даними Державної податкової служби на вересень 2024 року до державного бюджету надійшло 766120918.4 тис. грн. серед яких 201124016.8 тис. грн. з податку на доходи фізичних осіб, тобто 26,3% відсотка від загальних надходжень. Щодо місцевих бюджетів, то за даними Державної податкової служби на вересень 2024 року до державного бюджету надійшло 277118946.6 тис. грн. серед яких 158660856.5 тис. грн. з податку на доходи фізичних осіб, тобто 69,8% відсотка від загальних надходжень. Це свідчить про важливість цього податку для фінансової стабільності держави [1].

Однак, на практиці існує низка проблем, що знижують фіскальну ефективність ПДФО. Одна з основних проблем — це нерівномірність розподілу податкового навантаження між регіонами. Регіони з високим рівнем економічної активності, як правило, мають значно більші надходження від ПДФО, ніж менш розвинені області. Це створює додатковий тиск на бюджетні системи регіонів, які менш забезпечені економічними ресурсами [4].

Крім того, значна частина тіньової економіки, яка в Україні за оцінками експертів становить близько 30% ВВП, знижує потенціал фіскальної ефективності ПДФО. Велика кількість працівників не офіційно зареєстровані, що призводить до втрат бюджету та нерівномірного розподілу податкового навантаження.

Серед основних проблем фіскальної ефективності ПДФО варто виділити наступні:

1. Тіньова економіка. Близько третини працездатного населення працює без офіційного оформлення трудових відносин. Це означає, що держава не отримує податкових надходжень від цих осіб, що значно знижує ефективність ПДФО.

2. Невідповідність рівня адміністрування податків. Хоча Україна поступово вдосконалює систему адміністрування податків, все ще існують проблеми з контролем за правильністю сплати ПДФО та виявленням випадків ухилення від оподаткування.

3. Відсутність прогресивної шкали оподаткування. В Україні діє єдина ставка ПДФО на рівні 18%, незалежно від рівня доходів платника. Це може створювати нерівномірний розподіл податкового навантаження та обмежувати можливості для соціальної справедливості.

4. Низький рівень податкової дисципліни. Значна частина населення не декларує свої доходи або занижує їхній розмір, що ускладнює повне стягнення податку [2].

Для підвищення фіскальної ефективності ПДФО в Україні необхідно здійснити низку кроків:

1. Зменшення обсягів тіньової економіки. Це можливо шляхом посилення контролю за неофіційною зайнятістю та ухиленням від сплати податків. Окрім того, стимулювання бізнесу до легалізації працівників через податкові пільги також може сприяти зменшенню тіньової економіки.

2. Вдосконалення адміністрування податків. Використання сучасних технологій, таких як електронні декларації, автоматизація податкових перевірок та посилення контролю за сплатою податків допоможуть підвищити ефективність стягнення ПДФО.

3. Запровадження прогресивної шкали оподаткування. Введення прогресивної шкали для ПДФО може забезпечити справедливіший розподіл податкового навантаження та збільшити надходження до бюджету за рахунок осіб із високими доходами.

4. Покращення податкової дисципліни. Проведення просвітницьких кампаній серед населення щодо важливості декларування доходів та сплати податків, а також посилення відповідальності за ухилення від сплати, може сприяти зменшенню податкових втрат [3].

Отже, податок на доходи фізичних осіб є важливим інструментом наповнення бюджету та забезпечення соціальної справедливості. Однак, для підвищення його фіскальної ефективності в Україні необхідно вдосконалити систему адміністрування податку, зменшити рівень тіньової економіки та забезпечити справедливіший розподіл податкового навантаження через запровадження прогресивної шкали оподаткування. Ці заходи сприятимуть зміцненню фінансової системи держави та забезпеченню стабільних надходжень до бюджету.

Список використаних джерел

1. Державна податкова служба України URL: https://tax.gov.ua (дата звернення:20.10.2024)

2. Коваленко М.С. Оцінка фіскальної ефективності ПДФО в Україні // Актуальні проблеми економічної науки: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 23–24 квітня 2021 р.). Львів: ЛНУ. 2021. С. 123–126.

3. Петренко О.М. Фіскальна політика України: проблеми та перспективи розвитку. Київ: Видавництво "Наука". 2019. 320 с.

4. Іваненко Л.В. Вплив податку на доходи фізичних осіб на бюджетну систему України. Економічний вісник. 2020, № 2. С. 45–52.

Руденко Юлія Вікторівна,
здобувачка вищої освіти, ФБ-23-1
Науковий керівник:
Іванишина Ольга Степанівна,
канд. екон. наук, доцент, завідувач
кафедри адміністрування податків

ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Фіскальний потенціал податкових надходжень місцевих бюджетів – це комплексне поняття, яке відображає можливості місцевих органів влади самостійно формувати доходи для забезпечення виконання своїх функцій. Він визначається як максимальна сума податкових платежів, яку можна зібрати на певній території за існуючих економічних умов та податкового законодавства. Ефективне використання фіскального потенціалу є ключовим фактором для сталого розвитку регіонів. Від нього залежить рівень життя населення, якість надання місцевих послуг, а також здатність місцевих громад вирішувати власні проблеми. Саме тому питання фіскального потенціалу місцевих бюджетів набуває особливої актуальності в умовах децентралізації влади та посилення ролі місцевого самоврядування.

Фіскальна ефективність у вітчизняній літературі визначається як співвідношення фактичних податкових надходжень до загальних витрат на їх адміністрування. Вона має відповідати двом критеріям: по-перше, темпи зростання податкових надходжень повинні перевищувати темпи зростання витрат на їх адміністрування, а по-друге, збільшення надходжень повинно сприяти підвищенню якості та оптимізації структури громадських послуг, які фінансуються за їх рахунок [1]. Загальне уявлення про фіскальну ефективність можна отримати, оцінивши еластичність податкових надходжень до місцевого бюджету щодо витрат на їх адміністрування.

Надходження до місцевих бюджетів України за період 2020 - 2023 років демонстрували помітні зміни, обумовлені як економічними, так і соціально-політичними факторами, зокрема впливом війни.

1. **2020 рік**: Реформи децентралізації продовжили зміцнювати фінансову автономію громад. Надходження до місцевих бюджетів суттєво збільшувалися за рахунок податків на доходи фізичних осіб (ПДФО) і єдиного податку. Проте COVID-19 та економічна криза негативно вплинули на показники в деяких регіонах.

2. **2021 рік**: Показники зростали, особливо завдяки відновленню економічної активності після карантинних обмежень. Важливо відзначити, що міста та громади продовжували нарощувати свої доходи, зокрема місто Київ, яке отримало значну частку надходжень.

3. **2022 рік**: Війна призвела до суттєвого скорочення надходжень з березня, але вже з травня спостерігалося поступове відновлення до рівня 2021 року. Введення нових бюджетних режимів, пов'язаних із воєнним станом, забезпечило пріоритетну підтримку соціальних потреб та оборонних заходів.

4. **2023 рік**: До жовтня надходження становили 371,2 млрд грн, зокрема завдяки податку на доходи фізичних осіб і місцевим податкам. Однак з 1 жовтня вилучення військового ПДФО спричинило коригування загальних доходів громад. Загалом, місцеві бюджети забезпечили фінансову стабільність завдяки збалансованому управлінню, незважаючи на виклики війни.

Отже, протягом 2020–2023 років доходи місцевих бюджетів залежали від податків на доходи громадян, єдиного податку, плати за землю та інших місцевих зборів, а також від міжбюджетних трансфертів. Найбільші зміни були обумовлені війною та реформами бюджетної системи [2].

Потенціал зростання податкових надходжень місцевих бюджетів обмежується низкою факторів, включаючи рівень економічної активності в регіоні. Прийняття рішень щодо змін у фіскальному просторі має враховувати необхідність підтримання оптимальної для суспільства структури податкової системи, зокрема визначення ставок та баз. Варіювання ставок передбачене для певних податків, закріплених за місцевими бюджетами, і впливає на потенціал конкретної адміністративної одиниці. Слід зауважити, що зміни в податковій системі мають інерційний характер і виявляються з певним часовим лагом. Обґрунтування ставок таких податків повинне ґрунтуватися на компаративному аналізі. Серед інших факторів, що впливають на фіскальний потенціал податків у структурі доходів місцевих бюджетів, варто відзначити точність, достовірність та адаптивність методик прогнозування; рівень розвитку фіскальних інститутів; та якість адміністрування податків. Ефективність фіскальної системи формування доходів місцевих бюджетів визначається результативністю адміністрування, тобто діями, рішеннями та процедурами, які здійснюються посадовими особами контролюючих органів. Універсальним критерієм оцінки є час, необхідний для заповнення, прийняття та перевірки податкової документації. У 2018 році для 19 країн Центральної Азії та Східної Європи середній час на виконання податкової звітності становив 230 годин, тоді як в Україні – 328 годин, що ставить її на 18-те місце серед цих країн. Цей показник потребує додаткової уваги з боку фіскальних органів, оскільки ряд країн з перехідною економікою значно скоротили ці витрати. У тому ж періоді, наприклад, у Румунії цей показник становив 163 години, у Литві – 109 годин, а в Естонії – лише 50 годин.

Експерти Світового банку відзначили, що Україна входить до групи країн, які у 2018 році вжили ефективних заходів для спрощення процедур і скорочення часу на подання податкової звітності, зокрема через використання комп’ютерних сервісів [3].

Потенціал зростання податкових надходжень місцевих бюджетів також залежить від рівня податкової дисципліни платників, ефективності боротьби з тіньовою економікою та ухиленням від сплати податків. Податкове навантаження має бути розподілено справедливо, щоб стимулювати бізнес-активність, а не створювати додаткові бар’єри для економічного розвитку. Окрім цього, інвестиції у цифровізацію та автоматизацію фіскальних процесів можуть суттєво підвищити прозорість і зменшити корупційні ризики.

Важливим аспектом є також участь громадян у формуванні місцевих бюджетів, зокрема через запровадження механізмів громадського контролю і

прозорості бюджетних процесів. Це сприяє підвищенню рівня довіри до податкової системи, а отже, і поліпшенню податкових надходжень.

Окрім цього, для підвищення ефективності системи важливо звертати увагу на міжнародний досвід. Наприклад, країни з високим рівнем податкових надходжень, як-от Скандинавські держави, забезпечують стабільні бюджетні доходи завдяки прозорій податковій системі, інноваційним підходам до адміністрування та сильним інституціям, що варто брати до уваги під час реформування податкових механізмів в Україні.

Враховуючи всі зазначені аспекти, потенціал зростання податкових надходжень місцевих бюджетів обмежується комплексом факторів, зокрема економічною активністю регіонів, ефективністю адміністрування податків, рівнем розвитку фіскальних інститутів та структурою податкової системи. Для досягнення оптимальних результатів фіскальної політики необхідно враховувати не тільки варіювання податкових ставок, а й інші фактори, що впливають на формування доходів, такі як точність прогнозування та адаптивність методик збору податків. Одним із ключових інструментів підвищення ефективності є вдосконалення адміністрування податків, зокрема скорочення часу на виконання податкової звітності. Високі показники часу, необхідного для подання звітності в Україні порівняно з іншими країнами, свідчать про наявність резервів для реформування цієї сфери. Україна вже здійснює кроки в напрямку цифровізації та спрощення податкових процедур, що є позитивним сигналом для майбутніх змін.

Додатково, важливим є підвищення рівня податкової дисципліни та зменшення рівня тіньової економіки, що є критично важливим для збільшення податкових надходжень. Інвестиції в цифровізацію та автоматизацію фіскальних процесів не тільки зменшать адміністративні витрати, а й підвищать прозорість та зменшать можливості для корупційних дій. У світлі міжнародного досвіду, особливо прикладу країн з високим рівнем податкових надходжень, таких як Скандинавські держави, важливо запозичувати їхні підходи до фіскальної прозорості, адміністрування та зміцнення інституцій. Це може стати дієвим інструментом для формування більш стабільної і ефективної податкової системи, яка сприятиме економічному зростанню та розвитку місцевих бюджетів.

Отже, комплексний підхід до реформування податкової системи, який включає вдосконалення адміністрування, боротьбу з тіньовою економікою, підвищення прозорості, оптимізацію податкових ставок та застосування сучасних технологій, є необхідним кроком для підвищення фіскальної ефективності та забезпечення стійкого зростання доходів місцевих бюджетів.

Список використаних джерел:

1. Пасічний М. Д. Фіскальна результативність податкової системи України. Вісник КНТЕУ. 2018. № 3. С. 116–130.

2. Виконання доходів місцевих бюджетів. URL: https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhetiv

3. Paying Taxes – Doing Business – World Bank Group http://www.doingbusiness.org/en/data/exploretopics/paying-taxes

Савченко Вікторія Анатоліївна,
здобувачка вищої освіти, ОПСБ-23-1
Науковий керівник:
Тучак Тетяна Володимирівна,
канд. екон. наук, доцент кафедри
адміністрування податків

ПРОБЛЕМАТИКА ПОСИЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Проблеми оподаткування доходів фізичних осіб є об'єктом активних досліджень протягом багатьох років. Науковці вже тривалий час прагнуть вивчити всі аспекти цієї сфери. Однак, незважаючи на значний обсяг наукових робіт, багато питань у сфері оподаткування доходів фізичних осіб досі залишаються нерозв'язаними. Податкове навантаження на фізичних осіб є важливою складовою формування доходів державного бюджету України. За останні роки уряд впровадив кілька законодавчих ініціатив, які збільшують тягар для громадян, що в свою чергу позначилося на рівні життя, купівельній спроможності та загальному соціальному становищі населення. Основними факторами посилення податкового тиску є підвищення ставок податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), збільшення соціальних внесків, а також посилення контролю за неофіційними доходами.

Після пандемії COVID-19 економіка України зазнала значних втрат, і уряд був змушений збільшити фіскальний тиск, щоб забезпечити стабільність бюджету. Окрім цього, війна, що розпочалася у 2022 році, створила нові виклики для економіки, що змусило уряд шукати додаткові джерела фінансування, зокрема за рахунок збільшення податків.

Податкове навантаження на фізичних осіб включає кілька основних платежів, таких як податок на доходи фізичних осіб, військовий збір, єдиний соціальний внесок і податки на майно. Кожен з цих податків має важливе значення для наповнення державного бюджету, проте їх сукупний тягар значно впливає на фінансовий стан громадян. Розглянемо основні види податків, що сплачують фізичні особи в Україні:

- Податок на доходи фізичних осіб. В Україні базова ставка становить 18%. Цей податок стягується з усіх видів доходів, зокрема заробітної плати, доходів від підприємницької діяльності та пасивних доходів (дивіденди, відсотки, роялті). За останні роки обговорювалося можливе підвищення цієї ставки для осіб з високими доходами, що є тенденцією у багатьох країнах світу.

- Військовий збір. Введений у 2014 році, військовий збір спочатку був тимчасовим заходом, однак із розвитком конфлікту на сході України і після повномасштабного вторгнення Росії в 2022 році цей податок став постійним джерелом фінансування армії. Ставка військового збору складає 1,5% з доходів громадян.

- Єдиний соціальний внесок (ЄСВ). Сплачують як роботодавці, так і фізичні особи-підприємці. Ставка ЄСВ у розмірі 22% від мінімальної заробітної плати є

суттєвим фінансовим тягарем для багатьох категорій громадян, особливо для підприємців.

- Податки на майно. Зокрема, податок на нерухомість, який сплачують власники житлових та комерційних об'єктів, залежно від їх площі. Цей податок викликав чимало суперечок, оскільки вважається непропорційно високим у порівнянні з доходами більшості населення.

Посилення податкового тиску на фізичних осіб є однією з актуальних проблем сучасної економіки України. Підвищення податкових ставок і запровадження нових обов'язкових платежів створюють додатковий фінансовий тягар для громадян, що впливає на їхній добробут та економічну активність. Це призводить до зростання соціальної нерівності, тінізації економіки та відтоку робочої сили. Тож, розглянемо основні проблеми, що виникають у результаті збільшення податкового навантаження на фізичних осіб:

1. Соціальна нерівність:

Однією з основних проблем є зростання соціальної нерівності. Посилення податкового навантаження особливо негативно впливає на середній клас та малозабезпечені верстви населення. Високі податкові ставки скорочують доходи, що обмежує купівельну спроможність громадян і підвищує рівень бідності. Окрім того, податкові зміни не завжди враховують реальні доходи та витрати громадян, що призводить до ще більшої фінансової вразливості певних категорій населення.

2. Зниження стимулів для ведення бізнесу:

Для фізичних осіб-підприємців посилення податкового тиску може стати серйозною перепоною для розвитку бізнесу. Підвищення соціальних внесків та інших податків зменшує прибутковість підприємств, особливо в умовах економічної нестабільності та військового конфлікту. Це може призвести до тінізації економіки, коли підприємці будуть шукати шляхи мінімізації податкових зобов'язань або взагалі припинять свою діяльність.

3. Тінізація економіки:

Збільшення податкового тягаря часто веде до того, що фізичні особи намагаються уникати сплати податків. Нелегальна зайнятість та виплата зарплат «в конвертах» стали поширеним явищем на ринку праці. Це негативно позначається на наповненні державного бюджету, а також погіршує соціальні гарантії для працівників.

4. Відтік робочої сили:

Посилення податкового тиску є одним з факторів, що сприяє еміграції робочої сили. Через високі податки та низький рівень життя в Україні багато кваліфікованих працівників шукають кращих умов за кордоном. Це явище послаблює економіку країни, зменшуючи кількість платників податків та скорочуючи обсяг надходжень до державного бюджету.

Для подолання негативних наслідків посиленого податкового тиску необхідний зважений підхід, який дозволить зменшити навантаження на громадян та одночасно забезпечити стабільні надходження до бюджету. Ефективними можуть бути заходи, спрямовані на реформування податкової системи, зниження податків для окремих категорій платників, стимулювання бізнесу та боротьбу з

тіньовою економікою. У цьому розділі розглянемо основні шляхи, які можуть допомогти вирішити проблеми посиленого податкового навантаження:

1. Диференціація податкових ставок:

Одним із можливих рішень є запровадження диференційованих ставок податків залежно від рівня доходів. Це дозволить зменшити податковий тиск на малозабезпечених громадян і збільшити доходи до бюджету за рахунок більш заможних верств населення. Така система застосовується в багатьох країнах Європи і сприяє зменшенню соціальної нерівності.

2. Зменшення податків для підприємців:

Для підтримки малого та середнього бізнесу необхідно розглянути можливість зменшення податкового тягаря на підприємців. Це може включати зниження ставок ЄСВ або введення податкових канікул для нових підприємств. Стимулювання підприємницької діяльності сприятиме зростанню економіки і створенню нових робочих місць.

3. Боротьба з тіньовою економікою:

Ефективне адміністрування податків та боротьба з тіньовою економікою є ключовими факторами підвищення доходів державного бюджету. Удосконалення системи електронного обліку, посилення контролю за неофіційними доходами та підвищення відповідальності за ухилення від сплати податків сприятимуть зменшенню рівня тінізації.

4. Підвищення прозорості та ефективності використання податків:

Одним із важливих чинників, що впливають на готовність громадян сплачувати податки, є прозорість та ефективність використання бюджетних коштів. Покращення якості державних послуг, інвестиції в інфраструктуру, освіту, охорону здоров’я сприятимуть підвищенню довіри громадян до уряду та податкової системи.

Отже, проблематика посилення податкового навантаження на фізичних осіб в Україні є складним питанням, яке потребує термінового вирішення. Підвищення податкових ставок і запровадження нових платежів викликають зростання соціальної нерівності та зниження купівельної спроможності населення. Для ефективного розв’язання цієї проблеми необхідно знайти баланс між потребами держави та можливостями громадян. Реформування податкової системи, зниження тиску на малозабезпечені верстви населення та стимулювання підприємництва можуть сприяти покращенню добробуту громадян і стабільності державного бюджету. Зважений підхід і ефективні рішення є запорукою сталого економічного розвитку та соціальної справедливості.

Список використаних джерел

1.Жукевич О. Ефективність податкової системи України: принципи оподаткування та напрями реформування законодавчої бази. Вісник КНТЕУ. 2009. № 2. С. 105-113.

2. Гордєєва-Герасимова, Л., Краи няк, А. (2022) Особливості оподаткування доходів фізичних осіб. Вісник Хмельницького національного університету. (№ 5. Том.1)

3. Державна податкова служба України URL: https://tax.gov.ua (дата звернення:23.10.2024)

Стасюк Крістіна Вікторівна,
здобувачка вищої освіти, ОПСБ-23-1
Науковий керівник:
Тучак Тетяна Володимирівна,
канд. екон. наук, доцент
кафедри адміністрування податків

РЕОРГАНІЗАЦІЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДПС

Реорганізація та модернізація діяльності Державної податкової служби (ДПС) в Україні є частиною загальної реформи державного управління та податкової системи, що відбувалася протягом останніх років. Основними напрямами реформ були цифровізація процесів, боротьба з корупцією, спрощення адміністрування податків та підвищення ефективності податкової служби.

Протягом 2010-2014 року в Україні почалось реформування ДПС. Запровадження кодексу України, стало ключовим кроком у стандартизації податкових процедур. Це дало старт податковій реформі та реформуванню діяльності ДПС. Почалася оптимізація структури ДПС, що включала підвищення ефективності внутрішньої організації, автоматизацію рутинних процесів, перші кроки до впровадження електронної податкової звітності. Розширення електронних послуг для великих платників податків, що сприяло зменшенню бюрократичного навантаження та збільшенню прозорості у відносинах між платниками податків і державою. Це дозволяє подавати звітність, сплачувати податки та отримувати консультації в онлайн-режимі, скорочуючи контакт із податковими органами і знижуючи ризик корупції.

У рамках реформи ДПС у 2016 році була інтегрована з митною службою і створена Державна фіскальна служба (ДФС). Це рішення було спрямоване на централізацію податкового та митного адміністрування з метою боротьби з корупцією та підвищення ефективності збору податків. Впроваджено **систему електронного адміністрування ПДВ (СЕА ПДВ)**, яка допомогла значно знизити рівень шахрайства з ПДВ. Це був важливий крок до прозорішого адміністрування цього податку. Активний розвиток електронних сервісів, зокрема для малого та середнього бізнесу, а також посилення контролю за ухиленням від сплати податків за допомогою цифрових інструментів [1].

Прийняте рішення про розділення ДФС на дві окремі служби – **Державну податкову службу (ДПС)** та Державну митну службу, що почало відновлювати податкову службу як окремий орган із власними функціями та завданнями. Важливим досягненням стало впровадження нових цифрових послуг, зокрема **електронного кабінету платника податків,** що значно спростило податкові процедури для підприємців.

У 2020 році відбулась подальша цифровізація податкової служби. Одним із важливих нововведень стало впровадження **мобільного додатку «Дія»,** що дозволяє платникам податків взаємодіяти з ДПС у зручному форматі, подавати звітність та сплачувати податки в режимі онлайн. Введено **електронні**

реєстратори розрахункових операцій (РРО) для зменшення рівня тіньової економіки та посилення контролю за розрахунковими операціями.

Удосконалення системи **моніторингу податкових ризиків** та впровадження автоматичного аудиту за допомогою сучасних аналітичних інструментів для зменшення податкових зловживань. Цифрові рішення значно підвищили ефективність адміністрування податків [2].

Війна в Україні стала новим викликом для ДПС, яка змушена була адаптуватися до складних економічних умов. Були запроваджені **антикризові заходи** для підтримки бізнесу, зокрема податкові пільги для підприємців, постраждалих від війни, а також можливість відстрочення сплати податків. Впроваджено механізми для спрощеного адміністрування в умовах воєнного стану, що дозволяє підтримувати економічну активність. Подальше вдосконалення електронних платформ, зокрема **розширення функціоналу електронного кабінету** та створення нових інструментів для зручнішого адміністрування податків в умовах відновлення економіки.

Новими викликами у 2023 році, стали зниження податкових надходжень і необхідність підтримки бізнесу в умовах воєнного стану. Пріоритетом стало збереження працездатності системи оподаткування і забезпечення державного бюджету необхідними коштами. 2023 рік став роком подальшого вдосконалення цифрових рішень у роботі ДПС. Система автоматизації перевірок та ризик-орієнтованих підходів до адміністрування податків дозволила знизити кількість неефективних перевірок та зменшити адміністративне навантаження на бізнес. ДПС продовжила інтегруватися в міжнародну податкову систему, зокрема через адаптацію законодавства до стандартів ЄС. Це важливо для покращення інвестиційного клімату в країні та підвищення довіри міжнародних партнерів до податкової системи України [3].

У майбутньому ДПС планує ще більше розширити функціонал електронних сервісів, особливо з урахуванням міжнародних практик у сфері цифрового оподаткування. Планується впровадження нових аналітичних інструментів для моніторингу та прогнозування податкових надходжень. Один із пріоритетів — покращення взаємодії з великими компаніями, що дають основну частину податкових надходжень. Це передбачає впровадження більш гнучких механізмів адміністрування та консультування для цієї категорії платників податків. Одним із постійних завдань залишається боротьба з корупцією в податковій системі. Посилення внутрішніх механізмів контролю, зокрема за допомогою цифрових інструментів, дозволить зменшити можливості для корупційних схем і підвищити рівень довіри до ДПС [4].

Отже, модернізація ДПС в Україні продовжує розвиватися з урахуванням нових глобальних викликів, зокрема війни, економічної кризи та інтеграції в європейське економічне середовище. Пріоритетними напрямами є подальша цифровізація, спрощення адміністрування податків, прозорість та посилення контролю. Важливим фактором успіху залишається впровадження міжнародних стандартів та адаптація податкової системи до вимог сучасної глобальної економіки.

Метою реорганізації та модернізації залишається створення податкової системи, яка є більш ефективною, прозорою та зручною як для держави, так і для бізнесу. Це сприятиме не лише збільшенню податкових надходжень, але й покращенню інвестиційного клімату, підвищенню податкової дисципліни та зниженню тіньової економіки в Україні.

Список використаних джерел:

1. Єфремов А.О. Контроль і нагляд за реалізацією державної податкової політики. Наукові записки. Серія: Право. 2020. Спецвипуск. С. 239–245. URL: https://cusu.edu.ua/images/nauk_zapiski/pravo/8_spec_2020/239-245_2.pdf (дата звернення: 23.10.2024)
2. Чернелевський Л. М. Модернізація Державної податкової служби на прикладі електронного кабінету платника: Електронне видання. Наукові праці Національного університету харчових технологій № 1, 2020. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnukht_2020_26_1_7 (дата звернення: 23.10.2024)
3. О. В. Мащенко, Ю. П. Козаченко. Запровадження процесу цифровізації у діяльність органів державної податкової служби, № 3, 2023. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2023/15.pdf (дата звернення: 23.10.2024)
4. Шопіна І. М. Функції громадського контролю у реформуванні податкової системи та удосконаленні діяльності державної податкової служби України. Аналітично-порівняльне правознавство №3, 2024. URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/06/APP_03_2024.pdf#page=425 (дата звернення: 23.10.2024)

Таргоній Ірина Миколаївна,
здобувачка вищої освіти, МСБ-21-1
Науковий керівник:
Мискіна Оксана Олександрівна
канд. екон. наук, доцент кафедри
адміністрування податків

ВПЛИВ АВТОМАТИЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ПРОЦЕСІВ НА СТРУКТУРУ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НЕБАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Автоматизація фінансових процесів широко поширена в сучасному бізнесі, особливо серед небанківських організацій. Це пов'язано з розвитком інформаційних технологій, які дозволяють оптимізувати управління фінансами, зменшити витрати та зробити процеси більше ефективними. Впровадження автоматизації у фінансові системи фінансових установ має значний вплив на їхнє податкове навантаження. У даному дослідженні розглядається, як автоматизація фінансових процесів впливає на структуру податкового навантаження небанківських установ.

Перш за все, потрібно сказати що за допомогою автоматизації фінансових процесів можна вести облік фінансових ресурсів, планувати та контролювати фінансову діяльність підприємств, проводити аналіз фінансових результатів та приймати рішення щодо їх оптимізації [1]. Отже з вищесказаного можна дати визначення терміну «автоматизації фінансових процесів» - це використання інформаційних технологій для оптимізації таких процесів, як бухгалтерський облік, фінансова звітність, управління платежами, розрахунок заробітної плати та бюджетне планування. Основними цілями автоматизації є зменшення вплив у людського фактору, мінімізація ризику помилок та скорочення часу, необхідного для виконання рутинних завдань. Сучасні фінансові системи дозволяють інтегрувати автоматизовані процеси та податкові сервіси, забезпечуючи своєчасне та точне подання податкових декларацій. Наприклад, автоматизовані податкові розрахунки мінімізують ризик помилок у податкових деклараціях і скорочують час, необхідний для управління податковими зобов'язаннями.

Податкове навантаження на корпоративному рівні визначає частку доходу, яка безповоротно вилучається державою у суб’єкта підприємництва через систему податків та зборів до бюджетів різних рівнів [2]. Автоматизація фінансових процесів може мати як прямий, так і непрямий вплив на структуру податкового навантаження небанківських установ. Перш за все, це відбувається за рахунок:

1. Зменшення ризику податкових перевірок: автоматизовані системи управління фінансами дозволяють нефінансовим установам зменшити кількість помилок у фінансовій та податковій звітності. Чіткі та прозорі фінансові процеси зменшують ймовірність податкових спорів та штрафів, що, в свою чергу, знижує непрямі витрати податкового навантаження.

2. Оптимізація структури оподаткування: завдяки аналізу даних за допомогою автоматизованих систем небанківські установи можуть ефективніше

використовувати податкові пільги та оптимізувати процес оподаткування. Наприклад, автоматизувавши процеси управління амортизацією, компанії можуть точно і своєчасно реєструвати амортизаційні відрахування та зменшувати свою податкову базу.

3. Зниження адміністративних витрат: автоматизація зменшує кількість персоналу, необхідного для управління фіскальним та податковим адмініструванням. Це, в свою чергу, зменшує витрати на оплату праці, що опосередковано знижує податкове навантаження на заробітну плату та інші витрати.

Автоматизація має багато переваг, але існують також проблеми, з якими небанківські організації можуть зіткнутися при впровадженні автоматизації: автоматизація вимагає значних початкових інвестицій, що може призвести до збільшення витрат для бізнесу. Впровадження та підтримка автоматизованих систем потребує висококваліфікованих фахівців, що впливає на бюджети фінансових організацій. Швидкий розвиток технологій та постійні зміни податкового законодавства ускладнюють процес адаптації автоматизованих систем. Це може призвести до помилок у розрахунках і, як наслідок, до додаткових податкових платежів.

Узагальнюючи інформацію, можна зробити такий висновок, автоматизація фінансових процесів має як позитивний, так і негативний вплив на структуру податкового навантаження небанківських установ. З одного боку, вона допомагає підвищити точність розрахунків, пришвидшити обробку даних та оптимізувати податкові процеси. З іншого боку, вона створює нові виклики, пов'язані зі складністю податкового законодавства та високими витратами на впровадження. Таким чином, автоматизація може стати невід'ємною складовою успішного управління фінансами в умовах сучасного ринку та значно впливає на податкову ефективність небанківських установ.

Список використаних джерел:

1. Корягіна К. О. Автоматизація фінансових процесів з використанням інформаційних систем *«Telecommunication: Problems and Innovation»* 30 травня 2023 року, 227.

2. Железнова, Д. С., Юрчишена, Л. В. Механізм оптимізації податкового навантаження в системі корпоративного податкового менеджменту. *Finane, accounting, banks*. 2018, (1), 73-83.

Шуляченко Юлія Сергіївна,
здобувачка вищої освіти, ОПСБ-23-1
Науковий керівник:
Тучак Тетяна Володимирівна,
канд. екон. наук, доцент кафедри
адміністрування податків

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДПС

Державна податкова служба (ДПС) є ключовою структурою, відповідальною за контроль і адміністрування податків в Україні. В умовах постійних змін економічного середовища та вимог до прозорості, підвищення ефективності діяльності ДПС стає актуальним завданням.

Українська податкова система перебуває в стані постійного оновлення. Часті зміни законодавства ускладнюють роботу як для ДПС, так і для платників податків, які не завжди встигають адаптуватися до нововведень. Це може призводити до помилок у звітності, суперечностей і неузгодженостей при застосуванні нових норм. Деякі податкові норми є недостатньо конкретними або суперечливими, що створює можливості для різної інтерпретації законів, ускладнюючи вирішення податкових спорів. Відсутність кодифікованих норм і судових прецедентів також збільшує невизначеність для платників податків. В багатьох випадках податкові інспектори виконують перевірки і обробку інформації вручну. Це створює ризики для появи людських помилок і підвищує ймовірність корупційних дій. Процес подання декларацій і обробки податкових даних може бути затриманим через відсутність сучасних цифрових рішень.

Хоча сучасні технології, зокрема великі дані (Big Data), можуть значно підвищити ефективність податкових перевірок і зменшити ризики ухиляння від сплати податків, вони наразі використовуються обмежено. Це означає, що значна кількість потенційних порушень може залишатися непоміченою.

Корупція залишається серйозною проблемою ДПС. Недобросовісні інспектори можуть пропонувати або приймати хабарі в обмін на заниження податкових нарахувань або закриття очей на порушення. Це підриває довіру до всієї системи і створює несправедливі умови для бізнесу.

Багато платників податків стикаються з проблемою недостатньої обізнаності щодо своїх обов'язків і прав у сфері оподаткування. Відсутність зрозумілих і доступних консультаційних ресурсів з боку ДПС ускладнює ведення бізнесу і підвищує ризик ненавмисних помилок при поданні податкових звітів. Недостатньо розвинені канали зворотного зв'язку. Наявні канали для звернень громадян до податкових органів часто є неефективними або бюрократизованими. Відсутність простих і швидких способів отримати відповідь на запити або вирішити проблему призводить до зниження довіри до ДПС і зростання невдоволення серед платників податків.

Для підвищення ефективності діяльності Державної податкової служби України, необхідно впровадити низку реформ та інноваційних рішень, які

сприятимуть як внутрішній оптимізації роботи, так і покращенню взаємодії з платниками податків.

Однією з основних проблем є нестабільність податкового законодавства, що ускладнює його правильне тлумачення як для ДПС, так і для платників податків. Для вирішення цієї проблеми пропонується: кодифікація податкового законодавства. Необхідно створити єдиний, систематизований податковий кодекс з мінімальною кількістю змін і доповнень. Це дозволить знизити правову невизначеність і спростити розуміння норм податкового права.

Якість послуг, що надаються платникам податків, має бути на високому рівні. Серед напрямів вдосконалення можна виділити: модернізація інформаційної підтримки, забезпечення платників податків повною інформацією про їхні права та обов'язки. Це може бути досягнуто через створення освітніх платформ і онлайн-курсів для громадян та бізнесу з питань податкового законодавства, створення нових каналів зворотного зв'язку, впровадження чат-ботів, мобільних додатків та інших цифрових рішень для спрощеного контакту платників податків з ДПС. Це значно спростить отримання консультацій, подачу скарг та звернень до служби.

Список використаних джерел:

1. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт. URL: https://www.mof.gov.ua

2. Про затвердження стратегії розвитку Державної податкової служби на 2022-2025 роки. Постанова КМУ від 15 січня 2022 р. №45. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text

3. Державна податкова служба України. Інноваційні рішення в роботі ДПС: досягнення та плани на майбутнє. URL: https://tax.gov.ua

4. Національний інститут стратегічних досліджень. Аналітична записка. Реформа податкової системи України: проблеми та перспективи. 2023 р. URL: https://niss.gov.ua

5. Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД). Аналіз ефективності податкової політики України у 2021-2023 роках. Дослідження, 2023 р. URL: https://ibser.org.ua

6. Центр економічної стратегії. Податкові реформи в Україні: стан та пріоритети на 2022-2025 роки. Аналітичний звіт, 2022 р. URL: https://mof.gov.ua/uk/strategija-reformuvannja-sistemi-upravlinnja-derzhavnimi-finansami-sudf

7. Ліга антитрасту. Антикорупційні ініціативи в податковій сфері України: оцінка ефективності. Дослідження, 2021 р. URL: https://tax.gov.ua/data/files/390070.pdf

8. Український інститут майбутнього. Цифровізація податкових процесів: Український досвід. Аналітичний звіт, 2022 р. URL: https://uifuture.org

9. Державна аудиторська служба України. Результати аудиту ефективності роботи ДПС у 2021-2023 роках. Звіт, 2023 р. URL:https://dasu.gov.ua/ua/news/4719

Яковчук Альона Віталіївна,
здобувачка вищої освіти, ОМПз-23-1
Науковий керівник:
Іванишина ОльгаСтепанівна,
канд. екон. наук, доцент, завідувач
кафедри адміністрування податків

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА КОНСУЛЬТУВАННЯ ЩОДО ПОВНОТИ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Сьогодні для отримання податкової консультації суб'єкти господарювання або фізичні особи мають можливість широкого вибору, де вони можуть отримати консультацію з питань податків і зборів. Зокрема, податкову консультацію можна отримати на безоплатній основі від податкових органів. Проте існує низка чинників, які спонукають суб'єктів господарювання та фізичних осіб звертатися з питань податків і зборів до незалежних фахівців. Такий вид консультацій нараз в Україні не регламентований жодними законодавчим або нормативно-правовим актом. Таку консультацію суб'єкти господарювання та фізичні особи отримують виключно на договірних засадах. Тобто вони звертаються до податкових радників або у разі, якщо компанія (підприємство), яка потребує постійного супроводження, то можуть в організаційну структуру компанії ввести штатну одиницю – податкового консультанта або навіть створити цілий відділ. У будь-якому випадку діяльність податкових радників спрямована на допомогу платникам податків у виконанні податкового обов'язку, і, як наслідок, створення ефективної системи взаємодії між платниками податків та податковими органами. Однак організація порядку надання податкових консультацій відрізняється в залежності. до кого саме звертається суб'єкт господарювання чи фізична особа.

Розглянемо детальніше, відмінності між незалежним податковим консультантом і консультантом податкового органу полягає в їхніх ролях, завданнях і правовому статусі (табл.1.).

Таблиця 1

Основні відмінності між податковим консультантом – державним службовцем та незалежним податковим консультантом

Критерій	Незалежний консультант	Консультант ДПС
Сторона, яку представляє	Інтереси клієнта	Інтереси держави
Джерело фінансування	Оплата клієнта	Заробітна плата з держбюджету
Об'єктивність	Захищає інтереси клієнта	Орієнтується на норми закону
Завдання	Оптимізація та захист	Інформування та контроль

Складено автором за даними [1]

Основна відмінність : незалежний консультант шукає способи зменшення податкового навантаження в рамках норм законодавства, тоді як консультант податкового органу слідкує за виконанням обов'язків платників податків відповідно до законодавства.

Основними цілями консультаційно-роз'яснювальної роботи податкових органів є :

– інформування платників податків про зміни у законодавстві, правила оподаткування та порядок подання звітності;

– забезпечення прозорості та відкритості діяльності податкових органів;

– підвищення податкової культури громадян та суб'єктів господарювання;

– зниження кількості податкових порушень через роз'яснення складних аспектів законодавства;

– покращення комунікації між платниками податків і податковими органами [2].

Що стосується основних засад незалежного податкового консультування, то до них слід віднести :

– аналіз податкового законодавства для забезпечення правильності нарахування та сплати податків.

– надання рекомендацій щодо законної оптимізації податкових зобов'язань.

– розробка стратегій податкового планування.

– консультування щодо запобігання податковим ризикам та мінімізації штрафних санкцій [3].

Отже, податкове консультування є ключовим елементом у системі управління податковими зобов'язаннями, оскільки забезпечує раціональне використання фінансових ресурсів, підтримку стійких взаємовідносин з контролюючими органами, зниження ймовірності податкових помилок, які можуть вплинути на репутацію підприємства.

Податкове консультування є необхідним інструментом для ефективного управління податковими зобов'язаннями та забезпечення фінансової стабільності підприємства чи організації.

Список використаних джерел

1. Організація податкового консультування : навчальний посібник / В. Л. Андрущенко, О. М. Герасименко, О. С. Іванишина та ін. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 288 с. URL: https://ir.dpu.edu.ua › items

2. Панура Ю. В. Організація податкового консультування в системі податкового адміністрування: теоретико-методичний аспект. Ефективна економіка. 2019. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/42.pdf

3. Ткачик Ф.П. Податкове консультування. Навчальний посібник. Ф.П. Ткачик. Тернопіль: Вектор, 2015. 252 с.